

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

Hodnocení celkové zadluženosti českých domácností

Magdaléna Zimková

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Magdaléna Zimková

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Hodnocení celkové zadluženosti českých domácností

Název anglicky

Assessment of overall indebtedness of Czech households

Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je na základě statistické analýzy zhodnotit celkovou zadluženost českých domácností v letech 2002 až 2020. Práce bude především věnována analýze těchto ukazatelů: celková zadluženost, zadluženost dle úvěrů a jejich využití, zadluženost dle poskytovatelů úvěrů, a nakonec způsoby vymožení. Prostřednictvím statistických metod z oblasti časových řad a grafické analýzy bude přehledně shrnut vývoj uvedených ukazatelů. Na závěr bude provedena prognóza možného budoucího vývoje zadluženosti.

Metodika

Analýza získaných údajů bude provedena pomocí vybraných metod z oblasti časových řad, na základě kterých bude vyhodnocen vývoj sledovaných jevů a určena prognóza možného budoucího vývoje zadluženosti.

Doporučený rozsah práce

30-50 stran

Klíčová slova

Zadluženost, domácnost, závazek, časová řada, exekuce, insolvence, banka, úvěr

---

Doporučené zdroje informací

KOCIÁNOVÁ, Helena. Finanční gramotnost v kostce: aneb co Vás neměl kdo naučit. Olomouc: ANAG, 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6

SMRČKA, Luboš, 2010. Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu. 1. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN ISBN978-80-7400-199-4

SVATOŠOVÁ, Libuše, KÁBA, Bohumil, PRÁŠILOVÁ, Marie. Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat: učební texty. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2004. 194 s. ISBN 80-213-1189-4

ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. Prognostické metody a jejich aplikace. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 197 s. ISBN 978-80-7179-174-4

TEPLÝ, Petr a kol. Navigátor bezpečného úvěru. eg1. vyd. Praha: Karolinum, 2013. 198 s. ISBN 978-80-246-2287-3

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Andrea Jindrová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 6. 9. 2021

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Hodnocení celkové zadluženosti českých domácností" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. března 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Andree Jindrové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, její odborné rady, podporu a čas, který mi věnovala.

Hodnocení celkové zadluženosti českých domácností

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá statistickou analýzou vývoje celkové zadluženosti domácností v České republice a jejích ukazatelů. Analýza je zaměřena na vývoj zadluženosti dle účelu využití úvěrů v letech 2006 až 2020, na vývoj zadluženosti dle poskytovatelů úvěrů v letech 2002 až 2020 a nakonec na vývoj exekucí a osobních bankrotů v letech 2006 až 2020. Dosavadní vývoj ukazatelů byl posuzován pomocí elementárních charakteristik časových řad, které jsou uvedeny v tabulkách. Predikce ukazatelů celkové zadluženosti českých domácností byla vypočítána pomocí trendových funkcí do roku 2023 nebo pomocí průměrného koeficientu růstu na rok dopředu v případě, že sledovaná data vykazovala kolísavý vývoj a nebylo možné určit dlouhodobější tendenci vývoje. V závěru práce se nachází shrnutí výsledků provedené analýzy celkové zadluženosti domácností v České republice, zhodnocení vývoje ukazatelů a doporučení autora.

Klíčová slova: domácnost, závazek, zadluženost, dluh, úvěr, finanční instituce, banka, exekuce, insolvence, osobní bankrot, finanční gramotnost, časová řada

Assessment of overall indebtedness of Czech households

Abstract

The bachelor thesis deals with a statistical of the development of total household indebtedness in the Czech Republic and its indicators. The analysis focuses on the development of indebtedness by the purpose of loans between 2006 and 2020, on the development of indebtedness by loan providers between 2002 and 2020 and finally on the development of executions and personal bankruptcies between 2006 and 2020. The prediction of the indicators of the total indebtedness of Czech households was calculated using trend functions until 2023 or using the average growth coefficient for one year ahead in case the monitored data showed a fluctuating development, and it was not possible to determine a long-term trend. The bachelor thesis concludes with a summary of the results of the analysis of total household indebtedness in the Czech Republic, an assessment of the development of the indicators and the author's recommendations.

Keywords: household, obligation, indebtedness, debt, loan, financial institution, bank, execution, insolvency, personal bankruptcy, financial literacy, time series

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl práce a metodika	11
2.1	Cíl práce.....	11
2.2	Metodika.....	11
2.2.1	Analýza časových řad.....	11
2.2.2	Dekompozice časové řady.....	13
2.2.3	Volba vhodného modelu trendu	15
2.2.4	Prognóza budoucího vývoje	16
2.2.5	Hodnocení kvality prognózy	16
2.2.6	Zdroje dat	17
3	Teoretická východiska	18
3.1	Domácnosti.....	18
3.1.1	Domácnosti z pohledu ekonomie	18
3.1.2	Příjmy a výdaje domácností	18
3.2	Zadluženost domácností	19
3.2.1	Způsoby zadlužení.....	19
3.2.2	Důvody zadlužení.....	20
3.2.3	Bankovní a nebankovní produkty	21
3.2.4	Dluhy a jejich vymáhání	24
3.2.5	Předcházení zadluženosti	28
4	Vlastní práce	30
4.1	Analýza celkové zadluženosti českých domácností	30
4.1.1	Zadluženost dle účelu využití úvěrů.....	32
4.1.2	Zadluženost dle poskytovatelů úvěrů.....	36
4.1.3	Hlavní způsoby vymožení	40
5	Závěr a zhodnocení	43
6	Seznam použitých zdrojů.....	46
7	Seznam tabulek.....	49
8	Seznam grafů	50
9	Seznam příloh	51

10 Přílohy .....

1 Úvod

Zadluženost domácností v České republice je aktuálně velmi diskutovanou problematikou. Financování svých potřeb a výdajů úvěry se stalo součástí běžného života. Domácnosti si však často neuvědomují, že se vystavují vysokým rizikům, která jsou s úvěrováním spjata. Mezi rizika se neřadí pouze neschopnost splácet své závazky, ale také klamavé praktiky některých poskytovatelů úvěrů. Je proto nutno počítat s těmito riziky a zároveň také s následky, které z nich plynou. Domácnost se kvůli nim totiž může dostat do dlouhodobě velmi tíživé finanční situace.

Jeden z problémů, který neustále prohlubuje zadluženost, je maximalizace spotřeby domácností. Ty si pořizují stále více věcí, než reálně potřebují, čímž chtějí docílit zvýšení své životní úrovně. Převážně věci, které jsou nepotřebné a často zbytné. Lidé je chtějí mít nejlépe hned a v co nejlepší kvalitě. Z dnešní společnosti se tak stále více stává společnost konzumní. Ve spojení s neustálým zdražováním se domácnosti dostávají na minimum úspor. Minimální, nebo dokonce žádné úspory s sebou přináší značná rizika. Například když domácnost zaskočí nečekané výdaje, které ohrozí finanční stabilitu nejen rozpočtu, ale celé domácnosti, a mohou způsobit nemalé finanční problémy.

Nedostatkem dnešní doby může být nízká finanční gramotnost, která je mnohdy nedostatečná nebo dokonce skoro nulová a lidé tak často neumějí hospodařit se svými penězi. Takoví lidé se velmi pravděpodobně nechají zlákat a zmanipulovat reklamami, které jsou v dnešní době doslova všude (v televizi, v novinách i na internetu), a nabízí půjčky, u kterých mnohdy není třeba dokládat příjmy ani ničím ručit. Pokud se taková domácnost ocitne ve špatné finanční situaci, má tendenci využívat takové půjčky a jako poskytovatele úvěrů si vybírat nebankovní instituce. Problém nastane ve chvíli, kdy se domácnost dostane do dluhové pasti, ve které ji sužují velice vysoké úroky a neúnosné roční procentní nákladové sazby.

Půjčování peněz je a dále bude každodenní realitou. Bohužel kvůli neblahým následkům, které z toho plynou, se mnoho domácností ocitá v situacích, kdy své dluhy není schopno splácet. Často proto poté končí v exekucích, nebo se dokonce musí potýkat s insolventci (osobním bankrotem). Jsou bohužel i případy, kdy lidé přijdou úplně o všechno. Nezbyvá než doufat, že se takoví lidé ze své situace poučí a v budoucnu budou o svých financích více přemýšlet.

2 Cíl práce a metodika

Základem pro zpracování této bakalářské práce je určení cíle a zvolení správné metodiky, která byla pro zjištění cíle stanovena.

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je na základě statistické analýzy zhodnotit celkovou zadluženost českých domácností v letech 2002 až 2020. Práce bude především věnována analýze těchto ukazatelů: zadluženost dle účelu využití úvěrů, zadluženost dle poskytovatelů úvěrů, a nakonec dle způsobů vymožení. Prostřednictvím statistických metod z oblasti časových řad a grafické analýzy bude přehledně shrnut vývoj uvedených ukazatelů. Na závěr bude provedena prognóza možného budoucího vývoje zadluženosti.

2.2 Metodika

Analýza získaných údajů bude provedena pomocí vybraných metod z oblasti časových řad, na základě kterých bude vyhodnocen vývoj sledovaných jevů a určena prognóza možného budoucího vývoje zadluženosti. Zdroje dat budou odborné publikace, články a internetové stránky státních institucí, jako je například Český statistický úřad nebo Česká národní banka. Výsledné grafy a tabulky budou získány vlastním zpracováním v programu Excel a IBM SPSS Statistics 28.

2.2.1 Analýza časových řad

Časové řady jsou posloupnostmi navzájem srovnatelných údajů. Tyto údaje jsou uspořádány věcně, prostorově a časově. Jsou uspořádány chronologicky, a to od minulosti do přítomnosti. Analýzou a prognózou časových řad rozumíme soubor metod, který popisuje číselné řady a předvídá jejich budoucí chování (Hindls, 2006, s. 246).

Dělení časových řad

Pokud chceme vyjádřit rozdílnost obsahu sledovaných ukazatelů časových řad, musíme je rozdělit. Dělíme je dle různých hledisek.

Podle **rozhodného časového hlediska** na časové řady intervalové a okamžikové. Velikost ukazatele u intervalové časové řady závisí na délce intervalu. Aby se údaje daly

srovnávat, musí být všechny intervaly stejně dlouhé. U okamžikových časových řad se ukazatelé vztahují k určitému okamžiku (nejčastěji dni).

Dle **periodicity** dělíme řady na dlouhodobé a krátkodobé. Dlouhodobé řady se měří za jeden rok nebo déle, a ty krátkodobé za období kratší než jeden rok. U krátkodobých časových řad můžeme sledovat například čtvrtletní, měsíční či týdenní periody (měsíční periody se sledují nejvíce).

Podle **druhu** sledovaných ukazatelů rozdělujeme časové řady na primární a sekundární. Primární neboli prvotní časové řady tvoří ukazatelé zjišťované přímo. U sekundárních časových řad jsou ukazatelé odvozovány.

Časové řady dělíme také dle **způsobu vyjádření údajů**, a to na časové řady naturálních a peněžních ukazatelů. Časové řady naturálních ukazatelů mají údaje vyjádřeny v naturálních jednotkách. Tyto řady mají menší vypovídací schopnosti, častěji proto nalezneme časové řady tvořené z peněžních ukazatelů. Jelikož se mění cenová hladina v čase, je důležité zajistit, aby tyto řady byly souměřitelné (Hindls, 2006, s. 246).

Pokud ověřujeme údaje časových řad, činíme tak z hlediska věcného, prostorového a časového. Pokud jsou údaje věcně srovnatelné, znamená to, že údaje jsou stejně obsahově vymezené. Nesrovnatelnými se údaje stávají tehdy, pokud se obsahové vymezení ukazatele během času mění. Prostorová srovnatelnost pozoruje data, vztahující se ke stejnému geografickému území či jinému danému prostoru. Časová srovnatelnost nám říká, že data časové řady jsou sledována za stejné období (Hindls, 2006, s. 251).

Elementární charakteristiky časových řad

Hodnoty sledovaného ukazatele se mění v závislosti na čase a elementární charakteristiky časových řad zkoumají dynamiku vývoje těchto časových řad. Mezi absolutní charakteristiky patří diference různého řádu a průměry, a mezi relativní tempo a koeficient růstu (Svatošová, 2020, s. 38).

První absolutní diference neboli absolutní přírůstky charakterizují rozdíl dvou po sobě jdoucích hodnot časové řady. Touto diferencí se rozumí absolutní přírůstek či úbytek zkoumaných ukazatelů v daném období ve srovnání s obdobím bezprostředně předcházejícím. Vzorec první absolutní diference má tvar:

$$dy_t = y_t - y_{t-1} \quad t = 2, 3, \dots, n \quad 2.1$$

kdy se y_t rozumí hodnota ukazatele v daném období a y_{t-1} hodnota v období bezprostředně předcházejícím (Svatošová, 2020, s. 39).

Koeficient růstu je podílem dvou po sobě jdoucích hodnot časové řady. Udává, zda a v jaké míře se hodnota ukazatele změnila (zmenšila či zvětšila) vzhledem ke konkrétnímu časovému úseku, který předcházel okamžiku měření. Vzorec koeficientu růstu je:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad t = 2, 3, \dots, n \quad 2.2$$

kdy se y_t rozumí hodnota ukazatele v časovém úseku a y_{t-1} hodnota v časovém úseku, který předcházel okamžiku měření.

Pokud koeficient růstu vyjadřujeme v procentech, tedy výsledek násobíme stem, tak se jedná o **tempo růstu**. Abychom získali **tempo přírůstku**, odečteme od hodnoty tempa růstu 100. Výsledek nám sděluje, o kolik procent je hodnota vyšší ve srovnání s předešlým obdobím (Svatošová, 2020, s. 39).

Průměrným koeficientem růstu $\bar{k}$ se rozumí geometrický průměr jednotlivých koeficientů k_t za celou časovou řadu. Vzorec je následující:

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2}{y_1} \cdot \frac{y_3}{y_2} \cdot \dots \cdot \frac{y_n}{y_{n-1}}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad 2.3$$

(Svatošová, 2020, s. 39).

2.2.2 Dekompozice časové řady

Časová řada může zahrnovat tři složky: trend, periodickou složku a náhodné kolísání.

Trend udává, jaká je dlouhodobá celková a hlavní tendence vývoje uvažované časové řady.

Periodická složka pomocí kolísání ukazatelů dané časové řady ukazuje, jak opakující se faktory působí na sledovaný jev. Každé kolísání může být různě dlouhé, proto se podle délky dělí na cyklické kolísání (delší než 1 rok), sezónní kolísání (charakteristické roční periodou) a krátkodobé kolísání (periodické výkyvy časové řady se opakují v rámci období kratšího než jeden rok) (Svatošová, 2020, s. 41; Hindls, 2006, s. 253).

Náhodné kolísání poznáme podle drobných, nepravidelných nebo ojedinělých odchylek časové řady. Toto kolísání je nepředvídatelné (Svatošová, 2020, s. 41; Hindls, 2006, s. 253).

Rozdělení časových řad podle toho, jaké obsahují složky

Periodické časové řady musí obsahovat složku náhodnou a periodickou, a může obsahovat trend. Neperiodické časové řady musí obsahovat náhodnou složku a trend. V případě, že je trendová složka konstantní, jedná se o neperiodickou časovou řadu (Svatošová, 2020, s. 41; Hindls, 2006, s. 253).

Vyrovňávání neperiodických časových řad

Smyslem vyrovňávání časových řad je nahradit hodnoty časové řady, které jsou skutečné, řadou teoretických hodnot bez náhodného kolísání. Dvě nejčastější metody vyrovňávání jsou mechanické a analytické vyrovňávání (Hindls, 2006, s. 294; Svatošová, 2020, s. 43).

Mechanické vyrovňávání neboli vyrovňávání pomocí klouzavých průměrů je metoda, při které se řada pozorování nahradí řadou průměrů, které získáme výpočtem z již zmíněných pozorování (Hindls, 2006, s. 294; Svatošová, 2020, s. 43).

Analytické vyrovňávání je metoda, která spočívá ve vyrovňávání časové řady jednou trendovou funkcí. Jedná se o funkce, které mají známý analytický tvar. Díky těmto funkcím je analytické vyrovňávání pro analyzování struktur vývoje daných veličin vhodnější než to mechanické (Hindls, 2006, s. 294; Svatošová, 2020, s. 43).

V práci byla k popisu trendu využita funkce **kvadratická** ve tvaru:

$$T_t = a + bt + ct^2, \quad 2.4$$

kde a , b , c jsou neznámé parametry trendové funkce a $t=1, 2, \dots, n$ je časová proměnná (Svatošová, 2020, s. 44).

2.2.3 Volba vhodného modelu trendu

Abychom mohli definovat, jaký model trendu je ten nejvhodnější, je důležité vycházet z chování časové řady. Jedním ze způsobů pro zvolení vhodného typu trendové funkce by měla být věcně ekonomická kritéria, což znamená, že by daná funkce měla být zvolena věcnou analýzou zkoumaného ekonomického jevu. Tato analýza však neumožňuje výběr konkrétní trendové funkce. Druhým způsobem jak zvolit vhodnou trendovou funkci, je analýza grafu. U této volby trendu však hrozí riziko v podobě subjektivity, jelikož při vizuální analýze může dojít k různým závěrům o volbě trendové funkce. Z tohoto důvodu jsou nejčastěji používanými ukazateli index determinace a MAPE. Jedná se o ukazatele, které určují stupeň shody daného modelu s empirickými hodnotami a tím nám říkají, která trendová funkce je nejvhodnější. (Svatošová, 2020, s. 47).

Vzorec **indexu determinace** (I^2):

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - \hat{y}_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2} \quad 2.5$$

přičemž $\bar{y}$ je aritmetický průměr údajů časové řady, y_t jsou pozorované hodnoty časové řady v daném období a $\hat{y}_t$ jsou teoretické hodnoty daném období. Index determinace je číslo v intervalu od 0 do 1. Hodnota I^2 nám udává míru souladu modelu se zkoumaným jevem. Pokud se hodnota I^2 blíží jedné je soulad s časovou řadou větší, než když se blíží nule (Svatošová, 2020, s. 47).

Střední absolutní procentuální chyba neboli MAPE, je ukazatel, pomocí kterého se určuje míra použitelnosti modelů pro časové řady. Model je pro časovou řadu vhodný tehdy, pokud se hodnota výpočtu této chyby blíží nule. Vzorec:

$$MAPE = \frac{100}{n} \sum \left| \frac{y_t - \hat{y}_t}{y_t} \right| \quad 2.6$$

přičemž n rozumíme počet pozorování časové řady, y_t je empirickou hodnotou ukazatele a y'_t je hodnotou teoretickou (Svatošová, 2020, s. 48).

2.2.4 Prognóza budoucího vývoje

Předpověď neboli prognóza budoucího vývoje ukazatelů může být buď bodová nebo intervalová. Bodovou předpovědí rozumíme jedno číslo, které dokáže stanovit hodnotu budoucí veličiny, kterou předvídáme. U bodové předpovědi se setkáváme s určitými chybami, kterými je zatížena.

Intervalovou předpovědí se rozumí interval, ve kterém leží námi odhadovaný ukazatel s předem stanovenou pravděpodobností. Tento interval udává horní a dolní mez. Mezi těmito mezemi najdeme již zmiňovanou budoucí hodnotu (Seger, 1995, s. 361-362).

2.2.5 Hodnocení kvality prognózy

Abychom zjistili, zda je zvolená prognóza správná a kvalitní, musíme tuto skutečnost ověřit. Jedním ze způsobů je porovnat jednotlivé výsledky prognózy s reálnými hodnotami. Mezi často používaný ukazatel patří tzv. Theilův koeficient nesouladu, jež můžeme zapsat ve tvaru:

$$T^2 = \frac{\sum_{t=1}^m [P_t(i) - y_{t+i}]^2}{\sum_{t=1}^m y_{t+i}^2} \quad 2.7$$

přičemž $P_t(i)$ je predikce v čase t na i období vpřed a y_{t+i} je pozorovaná hodnota v čase $t+i$.

Odmocněním Theilova koeficientu získáme relativní chybu předpovědi v procentech (Seger, 1995, s. 365-367). Vzorec:

$$T_{H\%} = \sqrt{T_H^2} \quad 2.8$$

V případě, že se výsledná výše chyby prognózy (%) pohybuje pod 5 %, jedná se o malou chybu a prognózu lze považovat za přesnou. O střední chybu prognózy se jedná tehdy, jestliže

se hodnota Theilova koeficientu pohybuje mezi 5 % až 10 %. Pokud tato chyba prognózy překračuje 10 %, model není možné považovat za vhodný (Seger, 1995, s. 365-367).

2.2.6 Zdroje dat

Data byla čerpána z internetových stránek státních institucí jako Český statistický úřad, Česká národní banka a Exekutorská komora České republiky. Český statistický úřad sbírá data od obyvatel České republiky. Sběr provádí pomocí on-line výkazů, skrze aplikace, různými šetřeními u domácností nebo pomocí demografických hlášení. Česká národní banka pomocí databáze časových řad ARAD poskytuje data, která čerpá z vlastních zdrojů či je přebírá od ČSÚ nebo dalších institucí. Exekutorská komora České republiky získává data z Centrální evidence exekucí. Centrální evidence exekucí je veřejným seznamem, spravovaným a provozovaným Exekutorskou komorou České republiky. Údaje do tohoto seznamu zapisují soudní exekutoři (ČSÚ, 2022; ČNB, 2022; EKČR, 2022).

3 Teoretická východiska

V teoretické části jsou podrobně rozebrány dva nejdůležitější pojmy této práce. Těmi jsou domácnosti a zadlužení.

3.1 Domácnosti

Domácnosti jsou obecně považovány za nejdůležitější subjekt na trhu. Co se týče ekonomické definice, domácností rozumíme každou jednotku fyzických osob, bez ohledu na jejich počet, která vstupuje na trh za účelem uspokojení svých potřeb. Ze statistického hlediska jsou pro národní ekonomiku domácnosti důležité hlavně proto, že představují všechny jednotky, jejichž primární funkcí je spotřeba. Domácností se dle § 3 písm. v) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, rozumí *společenství fyzických osob, které spolu trvale žijí a společně hradí náklady na své potřeby*. (Brčák, 2013, s. 10).

3.1.1 Domácnosti z pohledu ekonomie

Z ekonomického hlediska domácnosti poptávají na trhu statků, nabízejí na trhu výrobních faktorů a podílejí se dlouhodobě na tvorbě hrubého domácího produktu (až z 50 %). Proto je můžeme považovat za klíčový subjekt na trhu. Je tomu tak proto, že domácnosti vlastní výrobní faktory, a to konkrétně práci, půdu a kapitál. Tyto výrobní faktory potřebují firmy, aby byly schopny vyrábět statky a domácnosti jim je mohou buď prodávat nebo pronajímat. Firmy za to domácnostem poskytují tzv. důchod, tím je například mzda, renta, zisk atp., domácnosti pomocí důchodu platí daně, nakupují výrobky a služby, a tvoří úspory. Domácnostem jsou od vlády zároveň poskytovány sociální dávky, podpory a příspěvky, což můžeme shrnout jako transferové platby (Brčák, 2013, s. 16).

Domácnosti tvoří všichni obyvatelé konkrétní země. V České republice je momentálně 10,5 mil obyvatel a 4,5 mil domácností (ČSÚ, 2020).

3.1.2 Příjmy a výdaje domácností

Příjmy jsou peněžní částky, jež získává každý člen domácnosti, a to buď hotově nebo na bankovní účet. Jedná se většinou o příjmy, které plynou ze zaměstnání, jako jsou mzdy, platy, odměny a stravenky. Dále to pak mohou být například příspěvky od státu ve formě sociálních dávek (příspěvky na děti, rodičovské příspěvky, podpora pro nezaměstnané). Domácnosti

mohou peníze získat i pronájmem, podnikáním, investicemi nebo také prodejem věcí, které již nepotřebují (Málek, 2010, s. 12).

Aby domácnosti vůbec mohly fungovat, musí své příjmy vydat. Mezi jejich výdaje patří především ty základní jako výdaje na bydlení (s nimi spojené i poplatky za vodu, plyn a elektřinu), na jídlo a oblečení. Do výdajů můžeme zahrnout i spoření a tvoření rezerv. Finanční rezervy jsou využívány na pokrytí neočekávaných výdajů, například při poruše auta, lednice nebo pračky. Domácnosti svými finančními prostředky také často splácí své závazky vůči bankám (úvěry a půjčky), pokud si ale vytvoří dostatečné rezervy, není nutné se zadlužovat a zatěžovat tak splátkami rodinný rozpočet (Málek, 2010, s. 12).

3.2 Zadluženost domácností

Zadlužeností se rozumí stav, kdy jakékoliv osobě, ať už fyzické či právnické, vznikne závazek vůči věřiteli, který poskytl dlužníkovi finanční zdroje k uspokojení potřeb dlužníka. Takový závazek musí dlužník plnit řádně a včas, jinak mu hrozí ze strany věřitele sankce (MFČR, 2014).

Pokud se domácnosti zadluží, není to nutně považováno za nežádoucí, v každém případě je ale důležité, aby šlo o tzv. „rozumné“ zadlužování. Je potřeba, aby si dlužník uvědomil jak užitek, který bude mít bezprostředně po nákupu dané věci na dluh, tak i dopad plnění takového závazku na jeho finanční rozpočet, a v krajním případě i důsledky nesplacení úvěru či půjčky (Teplý, 2013, s. 27).

Jestliže hodnota majetku a příjmy domácnosti jsou přiměřené k výši úvěrů a půjček, a zároveň jsou pro domácnosti přijatelné nebo dokonce výhodné úvěrové podmínky, lze v takovém případě hovořit o dobrém zadlužení (Málek, 2010, s. 156).

3.2.1 Způsoby zadlužení

Domácnosti se mohou zadlužit tak, že si od bankovních či nebankovních finančních poskytovatelů půjčí peníze na zaplacení svých výdajů, sjednají si u nich pojištění, své peníze investují a tak podobně (Revenda, 2012, s. 76).

Finanční poskytovatelé se dělí na dvě skupiny – bankovní a nebankovní. Bankovní poskytovatelé přijímají různé formy vkladů (vklady mohou přijímat od veřejnosti pouze banky) a poskytují úvěry. Aby tyto instituce mohly vykonávat bankovní činnosti, musí získat licenci

a zároveň podléhají přísné regulaci. Nebankovní poskytovatelé jsou dle § 9 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, *právnícké osoby, které jsou oprávněny poskytovat spotřebitelský úvěr na základě oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru, které jim udělila Česká národní banka*. Tyto společnosti poskytují podobné produkty jako banky, avšak úvěry smí poskytovat jen nebankovní společnosti se speciální licenci (Revenda, 2012, s. 76; Janda, 2013, s. 56).

Banka bývá prvním místem, kde si domácnosti půjčují peníze, protože u ní mívají již zřízený bankovní účet. Mohou tak učinit na pobočkách bank, skrze telefonního operátora nebo přes internet z pohodlí domova. Dále mohou domácnosti využít již zmíněné nebankovní společnosti nebo finančního poradce (Janda, 2013, s. 56).

V obou případech poskytovatelů najdeme **výhody** a **nevýhody** a záleží na každé domácnosti, kterou možnost zvolí a u koho si peníze půjčí. V bankovním sektoru je značnou výhodou spolehlivost bank a nižší úroky, naopak nevýhodou nutnost doložit příjmy a pracnější vyřízení. U nebankovního sektoru můžeme výhody spatřovat v rychlém a snadném vyřízení půjčky a v tom, že dokládat příjmy není potřeba. Nevýhodou jsou vyšší úroky a riziko, že se dlužník stane terčem podvodu (Srový, 2003, s. 70).

Z dat České národní banky vyplývá, že nejčastějším způsobem zadlužení, ať už u bankovních nebo nebankovních institucí s licenci, je úvěr. Nejčastěji poskytované bankovní úvěry domácnostem jsou úvěry na bydlení, úvěry na spotřebu a ostatní úvěry. U těch nebankovních dominují nejvíce úvěry na spotřebu (ČNB, 2021).

3.2.2 Důvody zadlužení

Důvody zadlužení můžeme rozdělit do dvou skupin. Do první skupiny patří zadlužení za nějakým účelem. Nejčastěji jde o půjčky na vlastní bydlení, dále pak na rozjezd podnikání nebo nákup auta. Dále sem můžeme zařadit úvěry za účelem zvýšení příjmů, díky kterým se například zvýší vzdělání nebolepší zdravotní stav, s čímž roste šance na lepší pracovní pozici. Tyto úvěry patří mezi tzv. dobré úvěry, protože se v dlouhodobém horizontu vyplatí. U vzdělání je vyšší šance na lepší pracovní místo spojována např. s rekvalifikačními nebo jazykovými kurzy, u zdraví zase se vzhledem (Janda, 2013, s. 22, 136).

U druhé skupiny zadlužení se jedná o tzv. „špatné“ úvěry. V takovém případě si dlužník půjčuje peníze na zbytečné věci jako je dovolená, vánoční dárky, spotřební elektroniku nebo

vybavení domácnosti. K těm nejhorším důvodům zadlužení patří půjčky/úvěry na nájem, jídlo nebo dokonce na splacení jiného úvěru (Janda, 2013, s. 22, 136).

3.2.3 Bankovní a nebankovní produkty

K nejzákladnějším bankovním produktům patří **běžný účet**. Ten je počáteční a velmi důležitý nástroj ve vztahu banka x klient. Důležitý je proto, že si díky němu může klient zřídit další bankovní produkty, což je výhodné pro obě strany. Primárně běžný účet slouží k ukládání peněz, které ale z účtu zase odchází pomocí bezhotovostního platebního styku (Málek, 2010, s. 66).

Úvěr obecně můžeme kategorizovat podle toho, komu ho instituce poskytuje (FO, PO, státu atd.), podle forem jeho poskytování (úvěr nebo závazkový úvěr), doby splatnosti (úvěry krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé), jeho účelu (účelové a neúčelové) nebo například podle toho, jakým způsobem úvěr dlužník zajišťuje (Málek, 2010, s. 54).

Úvěr má různé formy, například **kontokorent**. Jedná se o takový bankovní produkt, který přímo souvisí s bankovním účtem. Aby bylo možné kontokorent u banky sjednat, musí u ní klient mít zřízený bankovní účet. Klient prováděním plateb na svém účtu čerpá úvěr, na kterém zůstatek může přecházet i do debetu. U kontokorentního úvěru bývá sjednáván limit (úvěrový rámec), který udává maximálně přípustný debet. Je možné sjednat i krátkodobé překročení tohoto limitu, banka si za něj ale účtuje dodatečné úroky. Doba splatnosti může být krátkodobá i dlouhodobá, záleží, zda banka bere klienta jako dobrého či jako neplatiče. U kontokorentu bývá úroková sazba vyšší než u ostatních krátkodobých úvěrů, je tomu tak proto, že klient platí úrok jen z debetního zůstatku na účtu (Revenda, 2012, s. 99).

Kreditní karty

V případě kreditní karty se jedná o platební kartu, kdy její vlastník nemá povinnost platit své závazky ihned. Dle sjednaných smluvních podmínek načerpá tzv. revolvingový úvěr. Ten může čerpat kdykoliv za podmínky, že nepřekročí tzv. úvěrový rámec. Nevýhodou pro klienta zde mohou být vysoké úrokové sazby, kterými si banka kompenzuje riziko spojené s čerpáním úvěru, o kterém si klient rozhoduje sám. U kreditních karet banka zároveň vyžaduje po klientovi dostatečnou bonitu. Velkou roli zde hraje i kreditní limit, který určuje maximální limit čerpání peněz z kreditní karty (Málek, 2010, s. 58).

Spotřebitelský úvěr

Jedná se o úvěr, který je určen na nákup spotřebního zboží či zaplacení služeb a nákladů osobní spotřeby. Ovšem není to podmínkou, úvěrem může dlužník splatit své závazky (vypořádání dědictví), zaplatit vybavení bytu atp. Spotřebitelský úvěr si může u banky zřídit fyzická osoba starší 18 let, která je občanem České republiky. U cizinců jsou banky opatrnější, podmínkou bývá trvalý pobyt v ČR. Při zřizování úvěru klient předkládá dva platné doklady totožnosti a dokládá potvrzení o příjmu od zaměstnavatele za uplynulé 3 měsíce. U podnikatelů je požadováno doložit daňové přiznání a to 2 roky zpětně. Některé banky mají za podmínku pro založení úvěru zřízení bankovního účtu. Úvěr bývá zpravidla vyřízen za dva až tři dny. Pokud klient nespĺňuje interní podmínky banky pro zřízení takového úvěru, banka žádost zamítne a úvěr neschválí. U spotřebitelských úvěrů hraje roli účel. Pokud klient zřizuje tento typ úvěru za nějakým účelem, s největší pravděpodobností bude banka vyžadovat doklad o skutečném využití prostředků, které klientovi poskytla. V případě neúčelových úvěrů to banka neřeší a peníze poskytne v hotovosti nebo na bankovní účet, to se ale projeví na výši úrokové sazby. Výše úvěru se většinou pohybuje mezi 20 a 150 tisíci. Klient může úvěr splácet rok, 4 roky nebo i déle v pravidelných měsíčních splátkách, to zpravidla závisí na výši úvěru (Srový, 2003, s. 200).

Úvěr ze stavebního spoření

Lze sjednat u stavebních spořitelen a sjednává se většinou za účelem pořízení vlastního bydlení, ale také na financování bytových potřeb (dle § 6 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření, ve znění pozdějších předpisů, se účelem úvěru ze stavebního spoření rozumí *získání, změna, modernizace a údržba bytu; výstavba nebo koupě stavby pro bydlení nebo úhrada závazků vzniklých uhrazením uvedených potřeb*). Pokud si klient chce sjednat úvěr ze stavebního spoření, je potřeba splnit určité podmínky, především u dané spořitelny musí podepsat smlouvu o stavebním spoření. Další podmínky závisí na tom, zda se klient rozhodne pro řádný úvěr nebo překlenovací. U řádného je nutností mít naspořeno minimální procento z celkové částky, tuto podmínku si každá spořitelna stanovuje sama. Dále je dle § 5 odst. 4 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření, ve znění pozdějších předpisů, *doba spoření 24 měsíců*. Poslední podmínkou je splnění hodnotícího čísla. Překlenovací úvěr je pro klienty, kteří výše zmíněné podmínky nespĺňují a kteří nemohou na úvěr ze stavebního spoření z nějakých důvodů čekat několik let. Cílovou částku obdrží a splácí až poté, co splatí úroky. Mezi výhody úvěru ze stavebního spoření patří nižší a neměnné úroky (v porovnání s ostatními úvěry),

daňové úlevy, rozsáhlé využití úvěru, ale také to, že klient zná podmínky čerpání úvěru dopředu a tyto podmínky se nemění. Za nevýhody je možné považovat omezenou výši úvěru a nemožnost u stavebního spoření čerpat úvěr okamžitě po uzavření smlouvy (Málek, 2010, s. 68).

Hypoteční úvěr

Rozumíme tím úvěr, který slouží k financování vlastního bydlení. Jedná se o investici do nemovitosti (i rozestavěné), která se dle zákona musí nacházet na území České republiky. Hypotéku lze sjednat pro právnickou i fyzickou osobu, a to buď u hypotečních nebo univerzálních bank a vyřízení trvá většinou 1 měsíc. Důležitou roli zde hraje zajištění úvěru a účelovost. Splacení hypotéky (s příslušenstvím) je zajištěno zástavním právem k nemovitosti. Není ale nutné, aby úvěr byl zajištěn tou nemovitostí, kvůli které se hypotéka zřizuje. Mezi účely použití hypotéky patří: koupě pozemku nebo nemovitosti k bydlení, výstavba domu, pořízení stavby, modernizace nebo rekonstrukce nemovitosti, splacení starších úvěrů atp. Výhodou hypotečních úvěrů jsou nižší úroky (oproti jiným úvěrům), daňové úlevy, ale také úroková dotace od státu, možnost dlouhodobého splácení a široké možnosti využití. Nevýhodami je zadlužení na dlouho dobu, riziko změny podmínek pro splácení (úroky, splátky, daňové podmínky) a například sankce za předčasné splacení (Málek, 2010, s. 55).

Leasing

Leasing považujeme za jakýsi pronájem a rozlišujeme ho na dva druhy. Finanční a operativní. U finančního leasingu dojde k odkupu pronajímané věci nájemcem, až po skončení pronájmu. Na nájemce jsou přenesena často všechna rizika a povinnosti, které souvisí s pronájmem dané věci (opravy, údržba, servis atd.). V případě operativního leasingu se setkáváme s tou horší variantou. U tohoto druhu leasingu totiž nájemci předmět leasingu do vlastnictví nepřipadne a pronajatá věc se vrací pronajímateli. Výhodou u operativního leasingu může být, že rizika a povinnosti se na nájemce nepřesouvají. U leasingu obecně lze za výhody považovat, že ho subjekt nemusí nijak zajišťovat, a že není třeba velký obnos volných finančních prostředků (Málek, 2010, s. 60).

Nebankovní produkty

V České republice se setkáme také s půjčkami, které nabízejí nebankovní společnosti. Jedním z nich je takzvaný nákup na splátky. Za výhodu lze považovat rychlé a snadné vyřízení, a to často ihned v obchodě. Takový obchod spolupracuje s jednou z úvěrových společností,

kteře ke schválení úvěru postačí ověřit totožnost a například potvrzení o příjmu (Syróvý, 2003, s. 85).

U nebankovních společností se ale můžeme setkat i s klasickými úvěry (pokud má daná společnost zvláštní licenci). Tyto úvěry jsou však typicky spjaty s vysokými úroky a velmi nevýhodnými podmínkami. Bohužel ale dlužníkům často nezbyvá nic jiného, protože jim běžná banka nechce peníze nepůjčí. Pokud se člověk rozhodne pro takovou variantu zadlužení, podstupuje riziko, že se z něj stane doživotně zadlužený člověk, který bude muset posílat společnosti pravidelně alespoň malé částky. Tou nejhorší variantou jsou ale lichváři. Lichváři se vyznačují velmi vysokými úroky (vyššími, než ukládá zákon), sankcemi, často více než 100% RPSN a podmínkami, kdy vyžadují jako záruku dlužníkovu nemovitost (Kociánová, 2012, s. 100; Janda, 2013, s. 56; Teplý, 2013, s. 96).

3.2.4 Dluhy a jejich vymáhání

Obecně dle § 1968, § 1969 a § 1970 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů platí, že dlužník, který svůj dluh řádně (tj. celý) a včas (tj. v dané lhůtě) neplní, je v prodlení. Po dlužníkovi, který je v prodlení může věřitel vymáhat splnění dluhu anebo může od smlouvy odstoupit za podmínek ujednaných ve smlouvě nebo stanovených zákonem. V případě, že se tedy domácnost dostane do situace, že není schopna plnit své závazky – je v prodlení s jejich plněním, a je na věřiteli, jak se rozhodne dluh vymáhat.

Věřitelé zpravidla jako první přistoupí k předžalobní výzvě k úhradě. Předžalobní výzva k úhradě je v praxi běžně užívaným prostředkem k upozornění dlužníka, že se ocitl v prodlení a zároveň slouží jako výzva k úhradě dluhu, která předchází pozdějšímu podání žaloby u soudu. Cestu, kterou věřitelé obvykle zvolí je doporučený dopis s dodejkou, neboť je později snazší prokázat řádné doručení dlužníkovi (Málek, 2010, s. 167).

Pokud v reakci na předžalobní výzvu dlužník vyjádří svoji ochotu začít znovu splácet svůj dluh, mohou strany (dlužník a věřitel) přistoupit k mimosoudnímu urovnání sporu – například uznání dluhu. Tím se rozumí dohoda dlužníka a věřitele o dalším plnění závazku. Věřitel s dlužníkem zpravidla sepíše nový a příznivější splátkový kalendář, což je pro dlužníka značnou výhodou a pro věřitele je naopak výhodou to, že se mu prodlouží lhůta k podání žaloby u soudu (tzn. pozdějšímu vymožení pohledávky) (Málek, 2010, s. 167).

Uznání dluhu může mít v některých případech formu notářského či exekutorského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti. To je výhodné především pro věřitele, protože díky podpisu dlužníka nemusí podstupovat v případě neplnění závazku soudní řízení a může přistoupit rovnou k exekuci (Málek, 2010, s. 167).

Pokud se dlužník a věřitel nedohodnou mimosoudně, věřitel se obrací na soud (zpravidla podává žalobu nebo návrh na vydání platebního rozkazu) a ten rozhodne o právech a povinnostech účastníků. Za předpokladu, že věřitel v případě žaloby předloží všechny doklady, které jsou potřebné k prokázání závazku dlužníka, soudní řízení nemusí být nařízeno a soud tak může vydat platební rozkaz i bez jeho účasti. V případě, že soud vydá platební rozkaz, ukládá žalovanému povinnost zaplatit svůj závazek vůči věřiteli do 15 dnů od doručení anebo podat odpor. V případě, že se dlužník proti platebnímu rozkazu neohradí (nepodá odpor), je možné platební rozkaz uplatnit u exekutora nebo soudu. Podmínkou pro vydání je znalost bydliště dlužníka. Pokud soud nevydá platební rozkaz, je nařízeno jednání (Málek, 2010, s. 170).

V situacích popsaných výše, kdy nedošlo k dobrovolnému plnění na výzvu, ani se stranám (dlužníkovi a věřiteli) nepodařilo dohodnout na mimosoudním urovnání sporu a věřitel má k dispozici vykonatelný exekuční titul (např. platební rozkaz či soudní rozhodnutí potvrzující jeho právo na pohledávku), může postupovat dvěma způsoby vymáhání pohledávky. Prvním je soudní výkon rozhodnutí a druhým vymožení exekutorem (Málek, 2010, s. 172).

Soudní výkon rozhodnutí je prováděn přímo skrze soudy a soudní vykonavatele. Věřitel je povinen soudu spolu s návrhem na soudní výkon rozhodnutí navrhnout jeden konkrétní způsob vymožení pohledávky (např. srážky ze mzdy, přikázání pohledávky, prodej movitých a nemovitých věcí atd.). Oproti vymožení pohledávky exekutorem, jak je popsáno níže, je soudní výkon rozhodnutí o poznání pomalejší a také složitější, neboť soud vyžaduje značnou součinnost věřitele (v podobě navržení způsobů vymožení, označení jemu známého majetku dlužníka, navržení předvolání dlužníka atd.). Soud tedy zpravidla dlužníka předvolá a vyzve k učinění prohlášení o majetku, ve kterém dlužník uvede veškeré relevantní informace pro vymožení věřitelovy pohledávky. V prohlášení o majetku dlužník uvede např. svého zaměstnavatele (kvůli případným srážkám ze mzdy); finanční instituce, u kterých má bankovní účty; své vlastní pohledávky za jinými dlužníky; osoby vůči nimž má jiná majetková práva; jím

vlastněné movité věci a místo, kde se nacházejí; jím vlastněné nemovitosti a tak dále (Málek, 2010, s. 172).

Druhým způsobem je vymožení **exekutorem**, které je oproti soudnímu výkonu rozhodnutí pro věřitele podstatně pohodlnější, efektivnější a rychlejší. Kromě toho, že věřitel není povinen označovat dlužníkův majetek, není povinen ani navrhopvat konkrétní způsoby vymožení či poskytovat exekutorovi nějakou zvláštní součinnost (exekutor postupuje samostatně a dle vlastního uvážení). Exekutor je vybaven celou řadou pravomocí, které mu umožňují zjistit a zajistit dlužníkův majetek samostatně a poměrně rychle. Další výhodou oproti soudnímu výkonu rozhodnutí je také oprávnění exekutora zvolit všechny možné způsoby vymožení pohledávky (způsoby jsou stejné jako u soudního výkonu rozhodnutí) a tudíž není třeba se omezovat pouze na jeden konkrétní způsob, který je vzhledem k vymáhané pohledávce a okolnostem případu „dostačující“ (Málek, 2010, s. 173).

V případě, že se věřitel rozhodne obrátit se s vymožením pohledávky na exekutora, je třeba zahájit tzv. **exekuční řízení**. Návrh na zahájení exekuce zašle věřitel přímo exekutorovi, který se následně obrátí na soud s žádostí o zahájení exekučního řízení. K návrhu pro soud exekutor připojí i exekuční titul (např. platební rozkaz či vykonatelné rozhodnutí soudu), který mu poskytl věřitel. Jakmile soud předložené písemnosti prostuduje a ověří splnění zákonných náležitostí, zahájí exekuční řízení a pověří dotyčného exekutora výkonem exekuce. Rozhodnutí soudu o zahájení exekuce se doručí zúčastněným stranám, přičemž dlužníkovi se doručuje až nakonec. Ten se může proti rozhodnutí soudu odvolat a namítnout např. dřívější zaplacení vymáhaného dluhu či špatné označení stran (pokud exekuce směřuje proti někomu, kdo vůbec nedluží nebo naopak dluh vymáhá neoprávněná osoba). Od okamžiku zahájení exekuce může exekutor začít provádět exekuci pomocí konkrétních kroků vedoucích k uspokojení pohledávky věřitele. Zajímavostí však je, že podáním odvolání se výkon exekuce nijak neoddaluje. To znamená, že exekutor nemusí se zajišťováním majetku dlužníka čekat na rozhodnutí soudu o odvolání. Jediný účinek, který odvolání má, je dočasné znemožnění prodeje zabavených věcí. Druhým způsobem, jakým lze dočasně zpomalit výkon exekuce (případně prodej zabavených věcí), je podání námítky na podjatost exekutora (např. má k daným osobám či vymáhanému majetku zvláštní vztah, který je však třeba soudu prokázat). Posledním relevantním způsobem, kterým lze výkon exekuce ovlivnit, je žádost o odklad exekuce. O odklad exekuce lze však žádat jen v některých zákonem stanovených případech (např. pokud by výkon exekuce měl pro

dlužníka či jeho rodinu zvláště nepříznivé následky, a to kvůli okolnostem, které sám nezavinil a současně pokud by věřiteli odklad exekuce nezpůsobil vážnou škodu) (Málek, 2010, s. 174).

Jakmile je exekuční řízení zahájeno, původní strany (dlužník a věřitel) se označují jako povinný a oprávněný. Jestliže je povinný v manželství a jeho majetek je tak součástí společného jmění manželů, je ve vztahu k tomuto majetku účastníkem také manžel povinného. K okamžiku zahájení exekuce (resp. vydání jednotlivých exekučních příkazů) se váže zákaz, aby povinný jakkoliv nakládal se svým majetkem, který je v exekučním příkazu uveden (Málek, 2010, s. 175).

Jak je uvedeno výše, exekutor postupuje při výkonu exekuce samostatně, což mimo jiné znamená, že sám dle svého uvážení a zkušeností volí způsoby provedení exekuce. V rámci jednotlivých exekučních úkonů exekutor vydává tzv. exekuční příkazy, ve kterých označuje konkrétní majetek k zabavení a také způsob, jakým bude zabaven. Stejně jako soud při soudním výkonu rozhodnutí, je také exekutor povinen volit prostředky a způsob provedení exekuce, které jsou přiměřené a nejsou nevhodné (tzn. nelze zajistit a prodat dlužníkům dům, pokud je vymáhán dluh jen ve výši desítek tisíc korun). Po vydání exekučního příkazu je písemnost doručena oprávněnému a povinnému, případně dalším subjektům, kterých se nějakým způsobem týká (např. pracovišti katastru nemovitostí, pokud jsou zajišťovány nemovitosti) (Málek, 2010, s. 176).

Ačkoliv exekutor žádnou zvláštní součinnost od oprávněného nevyžaduje, na rozdíl od soudu při soudním výkonu rozhodnutí, je v rámci efektivity možné, aby exekutor vyzval oprávněného k navržení způsobů provedení exekuce. Stejně tak má exekutor možnost, předvolat před samotným provedením jednotlivých kroků povinného a umožnit mu splnění závazku dobrovolně, případně ho vyzvat k prohlášení o majetku (Málek, 2010, s. 176).

Konkrétními způsoby provedení exekuce jsou, obdobně jako při soudním výkonu rozhodnutí, např. srážky ze mzdy, příkázání pohledávky, prodej movitých a nemovitých věcí či prodej podniku (Málek, 2010, s. 176).

Pokud se dlužník dostane do prodlení delšího než 30 dní, má více než jednoho věřitele a nezvládá splácet své dluhy, pak se dostane do tzv. platební neschopnosti, což je jedna ze dvou forem úpadku (druhá forma je předlužení, které se týká výhradně podnikatelů). Úpadkem se tedy rozumí nežádoucí stav, který je definován insolvenčním zákonem, a který předchází zahájení insolvenčního řízení (Málek, 2010, s. 182).

Insolvenční řízení je způsob, jakým se lze vypořádat s úpadkem či hrozícím úpadkem a alespoň poměrně uspokojit dlužníkovy věřitele. Pokud se jedná o domácnosti, tak se úpadek řeší formou oddlužení. Oddlužení dlužníkům především pomáhá oprostít se od dluhů a začít znovu, jeho cílem je tak především poskytnutí řešení dlužníkům ve špatné finanční situaci. Vzhledem k narůstajícímu zadlužení českých domácností je tak bráno jako jakýsi sociální prvek. O úspěšném oddlužení zpravidla hovoříme, pokud jsou pohledávky nezajištěných věřitelů uspokojeny alespoň z 30 % (může být sjednáno i jinak). Za předpokladu, že dlužník splní sjednané podmínky oddlužení, je osvobozen od placení zbylých závazků (dluhů) vůči všem věřitelům a nezáleží na tom, zda se věřitelé přihlásili či nepřihlásili do insolvenčního řízení (Málek, 2010, s. 182).

Forma oddlužení může mít podobu zpeněžení majetkové podstaty nebo plnění splátkového kalendáře. Zpeněžení majetkové podstaty znamená, že se pohledávky věřitelů uspokojí poměrně z výnosu zmíněného zpeněžení, a to za podmínky (není-li stanoveno jinak), že náleží do majetkové podstaty pouze ten majetek, který dlužník nabyt před tím, než nastaly účinky schválení oddlužení (nenáleží do ní tedy majetek, který dlužník nabyt v již probíhajícím insolvenčním řízení). Pokud je sjednáno oddlužení formou splátkového kalendáře, dlužník má povinnost každý měsíc po dobu pěti let splácet nezajištěným věřitelům takovou částku, jakou mohou být například při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky (Málek, 2010, s. 182).

3.2.5 Předcházení zadluženosti

Pro správné fungování financí v domácnostech je důležité analyzovat příjmy a výdaje. Domácnosti v České republice se často setkávají s problémem zadlužení zpravidla z toho důvodu, že v jejich rozpočtu nevznikají úspory, protože jejich příjmy nepokrývají výdaje (Smrčka, 2010, s. 86).

Finanční gramotnost lze definovat jako soubor znalostí a dovedností, ale také postojů, které jsou nezbytné k dosažení finanční prosperity. Té můžeme docílit pomocí zodpovědného finančního rozhodování (MFČR, 2014). Finančně gramotného člověka lze charakterizovat jako člověka, který má představu o tom, kolik peněz vlastní; sestavuje si a dodržuje finanční rozpočet; plánuje výdaje (minimálně měsíc dopředu) a nezaskočí ho ztráta hlavního příjmu. Takový člověk se zároveň zadluží pouze do té výše úvěru, kterou je schopný splatit a vybere si takový produkt, který je pro něho nejvhodnější (Teplý, 2013, s. 42).

Finanční gramotnost se dá rozdělit i z hlediska finančních institucí. Dělí se na dvě kategorie – prvotní a druhotnou. Prvotní finanční gramotnost spočívá v tom, že klient využívá produkty a služby standardních institucí a vyhýbá se nedůvěryhodným institucím a lichvářům. V případě, že si klient dokáže srovnat nabídky renomovaných institucí a umí využít pro něj levnější a kvalitnější služby, jedná se o druhotnou finanční gramotnost (Teplý, 2013, s. 41).

Pokud dlužníci mají nulovou finanční gramotnost, neumí si spočítat úroky, splátky a dobu splácení, pak je to pro ně z hlediska zadlužení nebezpečné (Janda, 2013, s. 126).

Předcházet zadlužení domácnosti lze i **finančním plánováním**. Tím je myšleno zadlužení, které domácnost není schopná splácet, a které zatěžuje finanční rodinný rozpočet. Smyslem finančního plánování je nalézt rovnovážný poměr mezi příjmy domácnosti, jejími zbytnými a nezbytnými výdaji a vytvářením rezerv (penzijní spoření, spoření na vzdělání pro děti, ošetření rizik atd.). Výsledkem by tedy mělo být nalezení prostoru pro tři oblasti nad rámecových výdajů (spoření a investice, splácení cizích zdrojů a krytí rizik) a současně určitá harmonizace jejich poměrů, vzhledem ke zbytku rodinného rozpočtu. Toho nejspíše docílí domácnost tehdy, pokud omezí své zbytné výdaje (například výdaje na zábavu, dovolenou atd.) a prostředky, které se ukážou jako přebytečné, investuje. Do finančního plánu je důležité zahrnout plánování nezávislého penzijního věku, ošetření rizik, investic, dědictví a například také vzdělání dětí (Málek, 2010, s. 156).

Navzdory tomu, že je finanční plánování nejsnazší cestou, jak předcházet zadlužení, mnoho lidí finanční plány vůbec nevytváří a končí poté v dluhových pastech (Málek, 2010, s. 156).

Pokud se dlužník dostává do prodlení, poslední záchranou před samotným vymáháním může být tzv. **konsolidace** neboli refinancování. Jedná se o sloučení více dluhů dlužníka a nahrazení více věřitelů jedním. U konsolidace mohou nastat dvě situace, buď nový věřitel za dlužníka zaplatí všechny jeho staré dluhy nebo mu poskytne tak vysoký úvěr, z něhož své dluhy vůči starým věřitelům dlužník zaplatí sám. Dojde tak k předčasnému splacení starých úvěrů a ty jsou hrazeny konsolidovaným (novým) úvěrem. U takovýchto úvěrů je důležité sjednat takové splátky, aby je byl dlužník schopen splácet. Často jsou splátky nižší, což se promítne na době splácení úvěru, to ovšem není považováno za negativum (MFČR, 2014).

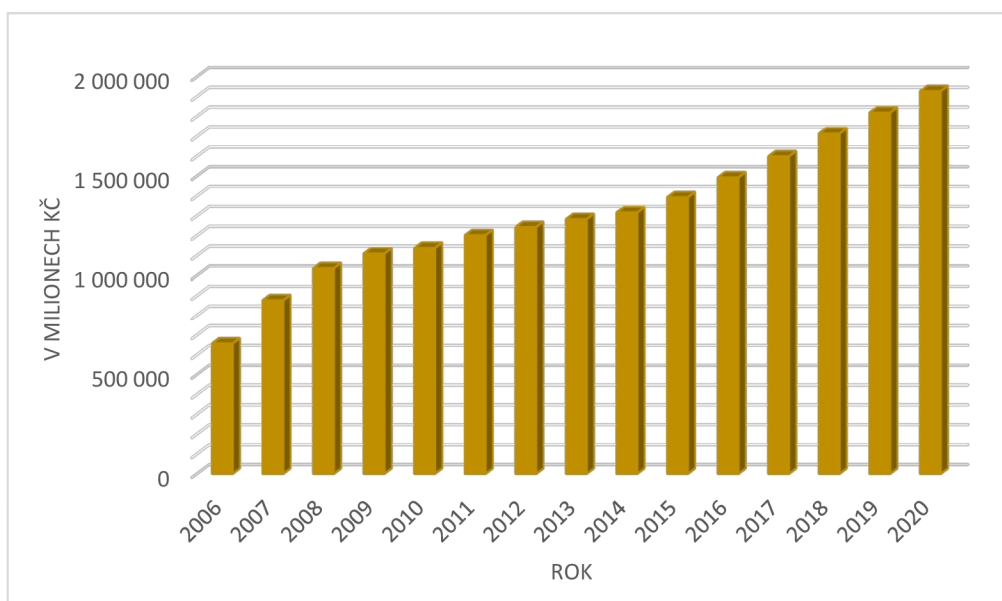
4 Vlastní práce

V praktické části byly na základě analýzy časových řad zhodnoceny vybrané ukazatele týkající se zadluženost českých domácností. Pro tento účel byla celková zadluženost rozdělena dle účelu úvěrů a dle poskytovatelů úvěrů. Dále byl hodnocen vývoj počtu exekucí a osobních bankrotů u českých domácností. Ukazatelé budou sledovány v různých obdobích dle dostupnosti a možné srovnatelnosti dat.

4.1 Analýza celkové zadluženosti českých domácností

Celkově zadluženost domácností od roku 2006 roste (Graf 1). Hospodářská krize, která byla v letech 2008–2014, a následný krizový rok 2009, měl za následek znatelné zpomalení růstu zadluženosti českých domácností (Příloha 1). Před krizovým rokem se růst celkové zadluženosti pohyboval mezi 18–33,5 % ročně, což tvořilo nejvyšší meziroční přírůstky za sledované období. Od roku 2010 meziroční přírůstky dosahovaly výrazně nižších hodnot, a to 2,49–7,21 % ročně. Tento trend relativně nízkého růstu zadluženosti trval až do posledního sledovaného roku 2020, kdy domácnosti zasáhla pandemie. Za povšimnutí stojí rok 2014, kdy došlo k výkyvu meziročního přírůstku zadluženosti (pokles na 2,63 %), způsobenému recesí v předešlých letech. Za takto nízkou hodnotou může stát například lepší se finanční situace domácností a zároveň obezřetnost při sjednávání úvěrů.

Graf 1: Celková zadluženost českých domácností (v mil. Kč)

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Prognóza následujících období

Dle výpočtu indexu determinace (I^2), který vyšel 96,3 % (Příloha 2), a dle výpočtu hodnoty MAPE s výsledkem 4,38 % (Příloha 3), byla pro popis trendu zvolena funkce kvadratická ve tvaru:

$$\hat{y} = 736\,428,147 + 66\,121,432t + 649,009t^2$$

Dále byla provedena predikce vývoje zadluženosti u úvěrů na spotřebu s pravděpodobností 95 % (Tabulka 1). Z predikce lze předpokládat, že by v roce 2021 zadluženost mohla vzrůst o 1,77 %, v roce 2022 o 6,32 % a v posledním predikovaném roce 2023 o 10,93 % oproti roku 2020.

Tabulka 1: Prognóza celkové zadluženosti

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad (95 %)	
		Dolní mez	Horní mez
2021	1 960 517	1 750 473	2 170 561
2022	2 048 056	1 810 302	2 285 810
2023	2 136 893	1 863 993	2 409 792

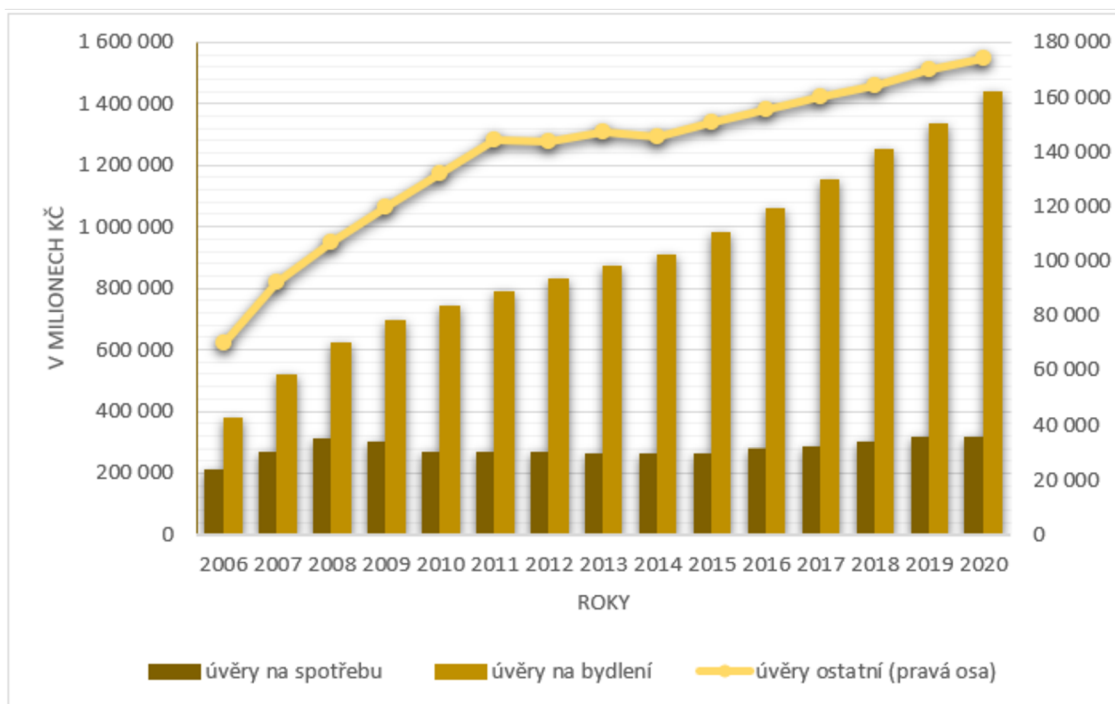
Zdroj: Vlastní zpracování – program SPSS

Kvalita prognózy byla zhodnocena pomocí Theilova koeficientu, jehož hodnota je 0,95 %, z čehož můžeme usoudit, že model je vhodný pro predikci, jelikož relativní chyba prognózy je minimální.

4.1.1 Zadluženost dle účelu využití úvěrů

Domácnosti si v letech 2006–2020 půjčovaly nejčastěji na bydlení, následně na spotřebu, a nakonec úvěry ostatní. Tyto skutečnosti můžeme pozorovat na grafu číslo 2.

Graf 2: Úvěry dle účelu využití (v mil. Kč)

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Úvěry na bydlení

Jak již bylo zmíněno výše, domácnosti se nejčastěji zadlužují kvůli úvěrům na bydlení. Tyto úvěry tvoří například hypoteční úvěry (na bytové i nebytové nemovitosti) a úvěry ze stavebního spoření (viz kapitola 3.2.3 Bankovní a nebankovní produkty). Nejvyšší meziroční přírůstky byly zaznamenány v letech 2007–2009 (Příloha 4), což mohlo být způsobeno nízkými úrokovými sazbami, růstem mezd a dostupností peněz. Hodnoty meziročních přírůstků se pohybovaly od 11,5 do 37,5 %. Důsledky hospodářské krize však způsobily poměrně značné zpomalení růstu zadluženosti, které trvalo až do roku 2014, kdy zadluženost u úvěrů na bydlení meziročně vzrostla nejméně za sledované období, a to pouze o 4,14 %.

Prognóza následujících období

Na základě výpočtů indexu determinace (I^2), jehož výsledek byl 98,1 % (Příloha 5), a dle vypočtené hodnoty MAPE s výsledkem 4,4 % (Příloha 6), byla pro popis trendu zvolena funkce kvadratická ve tvaru:

$$\hat{y} = 408\,526,367 + 52\,436,096t + 910,137t^2$$

Dále byla provedena predikce vývoje zadluženosti u úvěrů na spotřebu s pravděpodobností 95 % (Tabulka 2). Z predikce lze předpokládat, že zadluženost domácností u úvěrů na bydlení by v roce 2021 mohla vzrůst o 2,92 %, v roce 2022 o 8,64 % a v posledním predikovaném období 2023 o 14,51 % oproti roku 2020.

Tabulka 2: Prognóza celkové zadluženosti – úvěry na bydlení

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad (95 %)	
		Dolní mez	Horní mez
2021	1 480 499	1 349 549	1 611 449
2022	1 562 970	1 414 745	1 711 194
2023	1 647 261	1 477 125	1 817 396

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě výpočtu hodnoty Theilova koeficientu $T_H = 0,93$ % lze říci, že model je vhodný pro predikci, jelikož relativní chyba prognózy se nachází pod hodnotou 5 % a je tedy minimální.

Úvěry na spotřebu

Mezi další úvěry, kvůli kterým se domácnosti zadlužují, patří také již zmíněné úvěry na spotřebu. Domácnosti je nejčastěji využívají pro osobní účely a pokrývají jimi spotřebu zboží a služeb, na které nejsou schopny našetřit. V letech 2008–2010 byl zaznamenán nejvýraznější pokles zadluženosti domácností o 10,66 % (Příloha 7), který mohl být způsoben důsledky hospodářské krize a zvyšováním cen úvěrů na spotřebu. Pokles poté, avšak mírněji než v předešlých letech, pokračoval od roku 2011 do roku 2015. V roce 2016 začala zadluženost opět pomalu růst a rostla až do roku 2019. V roce 2020 následkem pandemie Covid-19 zadluženost klesla o 0,57 % oproti roku 2019. Mezi příčiny můžeme zařadit například zvyšování úrokových sazeb u spotřebitelských úvěrů a částečné snížení spotřeby, způsobené protipandemickými opatřeními ze strany státu (omezení prodeje zboží a služeb).

Prognóza následujících období

Z grafu číslo 2 je patrný kolísavý vývoj daného ukazatele. Z tohoto důvodu byl použit pro krátkodobou prognózu průměrný koeficient růstu za období let 2016 až 2020, kdy časová řada

vykazuje rostoucí tendenci. Výsledek průměrného koeficientu růstu je $\bar{k}_{16-20} = 1,0358$. V roce 2021 lze předpokládat, že domácnosti budou na spotřebních úvěrech dlužit 324 675 milionů Kč, a zadluženost tak opět vzroste.

Úvěry ostatní

Posledním druhem úvěrů jsou úvěry ostatní, které využívají především osoby samostatně výdělečně činné na podnikání. Důsledkem hospodářské krize v roce 2008 nastal poměrně velký nárůst zadluženosti u ostatních úvěrů, které si půjčovaly především malé firmy z řad domácností. Tento růst můžeme pozorovat až do roku 2011 (Příloha 8), a to patrně z toho důvodu, že se tyto domácnosti nedokázaly s krizí dostatečně vyrovnat. V roce 2012 však nárůst výrazně zbrzdil, což můžeme považovat za následek příznivé situace na trhu pro tento sektor domácností. Zadluženost začala růst opět v roce 2015, kdy se meziroční přírůstky pohybovaly mezi 2,59–3,47 %. Rostoucí tendence pokračovala až do posledního sledovaného roku (2020).

Prognóza následujících období

Z výpočtu indexu determinace (I^2), který je roven 95,4 % (Příloha 9) a výsledné hodnoty MAPE ve výši 3,41 % (Příloha 10), bylo zjištěno, že k popisu trendu je nejvhodnější funkce kvadratická. Funkce má následující tvar:

$$\hat{y} = 66\,611,942 + 14\,092,821t - 495,097t^2$$

Dále byla provedena predikce vývoje zadluženosti českých domácností u úvěrů ostatních s pravděpodobností 95 % (Tabulka 3). Z predikce lze předpokládat, že v roce 2021 by zadluženost měla být o 5,12 % nižší než v předchozím roce. Dále bylo možné predikovat, že by v letech 2022-2023 měly hodnoty dále klesat a pokles by se měl pohybovat mezi 6,41–8,26 % oproti roku 2020.

Tabulka 3: Prognóza celkové zadluženosti – úvěry ostatní

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad (95 %)	
		Dolní mez	Horní mez
2021	165 352	145 367	185 337
2022	163 107	140 486	185 728
2023	159 871	133 906	185 836

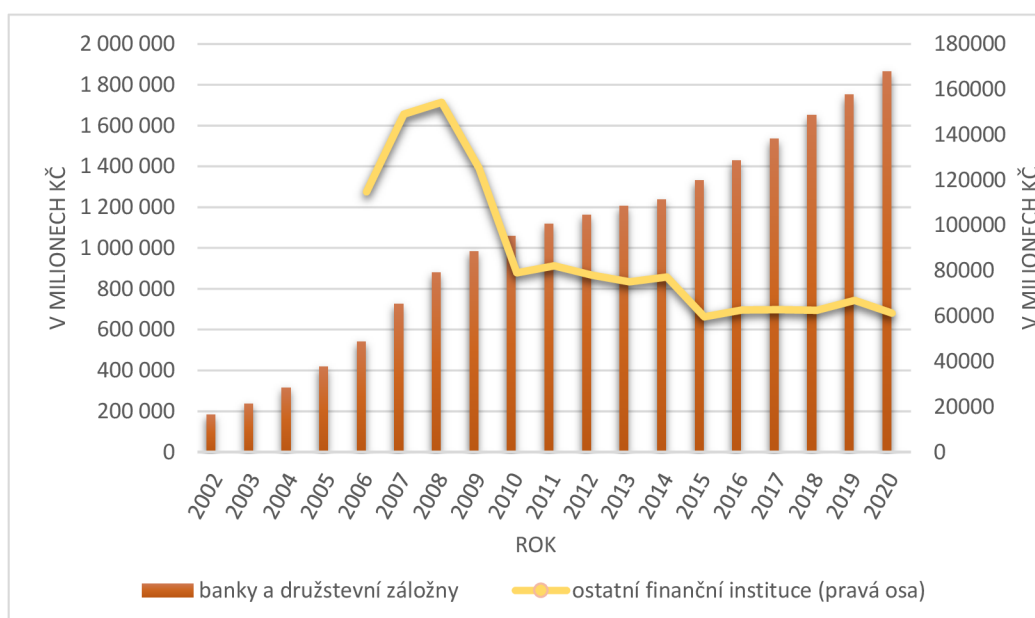
Zdroj: Vlastní zpracování

Kvalita prognózy byla zhodnocena výpočtem Theilova koeficientu $T_H = 0,89 \%$. Jelikož je relativní chyba prognózy minimální, tak lze říci, že model je pro predikci vhodný.

4.1.2 Zadluženost dle poskytovatelů úvěrů

Dalším velmi důležitým faktorem, který byl zkoumán v praktické části této práce, a který ovlivňuje zadluženost domácností, jsou poskytovatelé úvěrů (viz kapitola 3.2.1). Graf č. 3 znázorňuje, u jakých poskytovatelů úvěrů si domácnosti ve sledovaných letech 2002–2020 braly půjčky nejčastěji, a zda má zadluženost u daných poskytovatelů rostoucí či klesající trend. Za poslední zkoumaný rok (2020), byla zjištěna zadluženost u bank a družstevních záložen v hodnotě 1,865 bilionu Kč, což činí 96,82 % z celkové zadluženosti domácností. U ostatních finančních institucí zadluženost tvořila zbylých 3,18 % částkou 61,2 miliard Kč.

Graf 3: Zadluženost domácností u bankovních a nebankovních institucí (v mil Kč.)

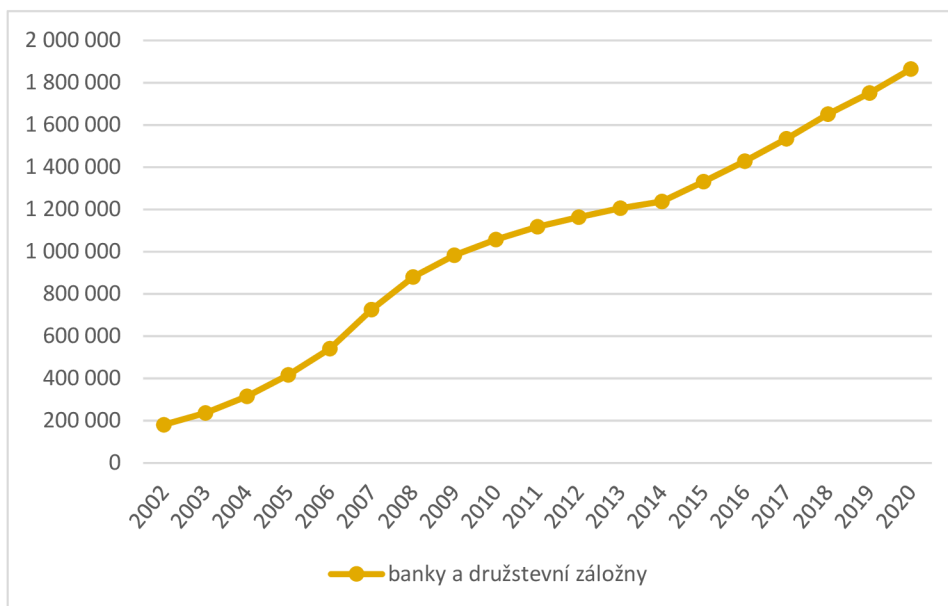
Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Banky a družstevní záložny

Počet půjček u bank a družstevních záložen každoročně stoupá, což je patrné z grafu číslo 4. Meziroční přírůstky se v letech 2003–2007 pohybovaly okolo 30 % a jednalo se o nejvyšší přírůstky za celé sledované období (Příloha 11). Jako příčiny můžeme uvažovat například zvyšování výdajů na spotřebu, na jejichž úhradu si domácnosti braly půjčky, snaha domácností zvýšit svou životní úroveň a nepochybně také zvyšování mezd. V roce 2008 se růst zadluženosti začal zpomalovat důsledkem hospodářské krize. Tento jev mohl být způsoben především chováním bank, které byly obezřetnější při poskytování spotřebních úvěrů. Dalšími důvody mohla být například neochota domácností si tyto úvěry půjčovat nebo dopad zhoršující se finanční situace českých domácností, na které dopadly následky krize. Zadluženost

domácností u bank a družstevních záložen rostla pomaleji až do roku 2014, kdy meziroční nárůst byl nejnižší za celé sledované období (2002–2020). Hodnota meziročního přírůstku v roce 2014 byla 2,63 %. Vliv na ni mělo období po krizi, kdy poklesl zájem domácností o úvěry a zároveň se zvýšila opatrnost bank při poskytování úvěrů. V roce 2015 začaly meziroční přírůstky ukazatele opět narůstat a do roku 2020 se pohybovaly mezi 6–7,5 %.

Graf 4: Zadluženost domácností u bank a družstevních záložen (v mil. Kč)

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Prognóza následujících období

Na základě výpočtu indexu determinace (I^2), jehož výsledek byl 98,6 % (Příloha 12), a hodnoty MAPE s výsledkem 3,58 % (Příloha 13), byla pro popis trendu zvolena funkce kvadratická ve tvaru:

$$\hat{y} = 36\,782,278 + 115\,875,529t - 1\,250,239t^2$$

Dále byla provedena predikce vývoje zadluženosti českých domácností u ostatních úvěrů s pravděpodobností 95 % (Tabulka 4). Dle zjištěných hodnot lze předpokládat, že zadluženost u bank a družstevních záložen poroste i v dalších letech.

Tabulka 4: Prognóza celkové zadluženosti – banky a družstevní záložny

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad (95 %)	
		Dolní mez	Horní mez
2021	1 854 197	1 678 149	2 030 246
2022	1 918 813	1 727 575	2 110 051
2023	1 980 928	1 770 841	2 191 016

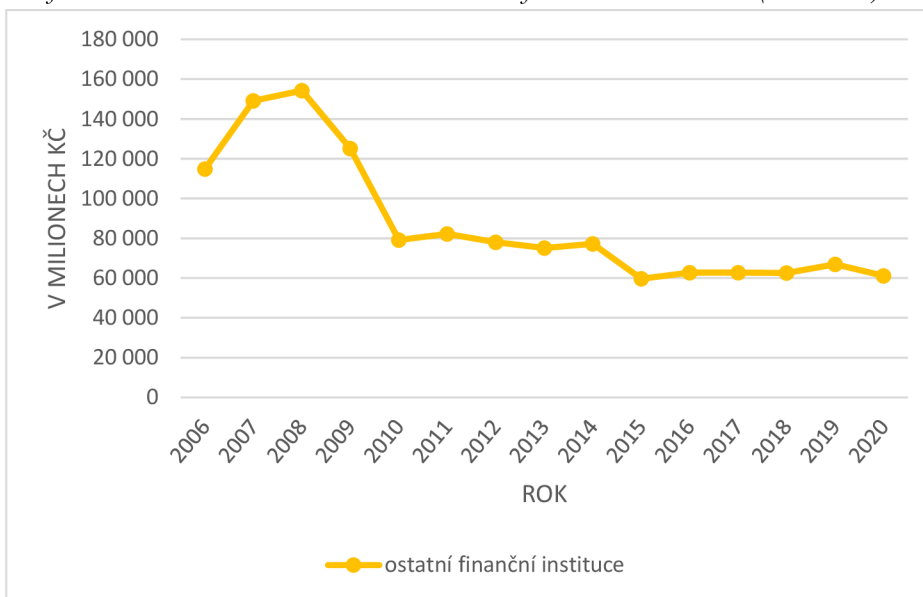
Zdroj: Vlastní zpracování

Ke zhodnocení prognózy byl vypočítán Theilův koeficient $T_H = 0,85 \%$. Jeho výsledek se nachází pod 5 %, lze tedy říci, že vzhledem k minimální relativní chybě je model pro predikci vhodný.

Ostatní finanční instituce

Ze zjištěných dat vyplývá, že se domácnosti zadlužují u ostatních finančních institucí každým rokem méně (Graf 5). Jak již bylo řečeno, ve srovnání s bankami tvoří půjčky u těchto institucí pouze 3,18 % z celkové zadluženosti.

Graf 5: Zadluženost domácností u ostatních finančních institucí (v mil. Kč)

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

I přes to, že zadluženost u ostatních finančních institucí měla převážně klesající trend, v letech 2006–2007 výrazně rostla (Příloha 14). Meziroční nárůst v tomto období měl hodnotu 29,84 %. Následoval však prudký pokles, který nastal v letech 2008–2010, a byl pravděpodobně způsobený finanční krizí. Ta zapříčinila, že domácnosti nevyužívaly služeb nebankovních institucí tak, jako v předešlých letech. V roce 2010 si domácnosti půjčily od ostatních finančních institucí o zhruba 46 miliard méně než v předešlém roce, což představuje

meziroční úbytek 36,8 %. Domácnosti reagovaly například na zvyšující se nezaměstnanost a pokles příjmů, a chtěly tak předejít nemožnosti dlouhodobě splácet své závazky. K dalšímu značnému poklesu došlo v roce 2015, kdy se zadluženost snížila o 29,36 %. Pokles byl vysvětlován přeměnou jednoho z nebankovních subjektů na bankovní ve zmiňovaném roce a také například očekávanou přísnější regulací nebankovních institucí. Do roku 2019 meziroční přírůstky vykazovaly poměrně nízké hodnoty, které byly pravděpodobně způsobené již zmíněnou regulací, která nabyla účinnosti v roce 2016. V posledním sledovaném roce (2020) si domácnosti půjčily od nebankovních institucí méně než v roce předešlém. To mohlo být způsobeno například omezením spotřeby domácností z důvodu protipandemických opatření (omezení prodeje zboží a služeb).

Prognóza následujících období

Z grafu číslo 5 je patrný kolísavý vývoj daného ukazatele. Z tohoto důvodu byl použit pro krátkodobou prognózu použit průměrný koeficient růstu za období let 2015 až 2020. Výsledek průměrného koeficientu růstu je $\bar{k}_{15-20} = 0,962$. Lze předpokládat, že v roce 2021 budou domácnosti dlužit u ostatních finančních institucí 58,87 miliard Kč a zadluženost tak opět klesne.

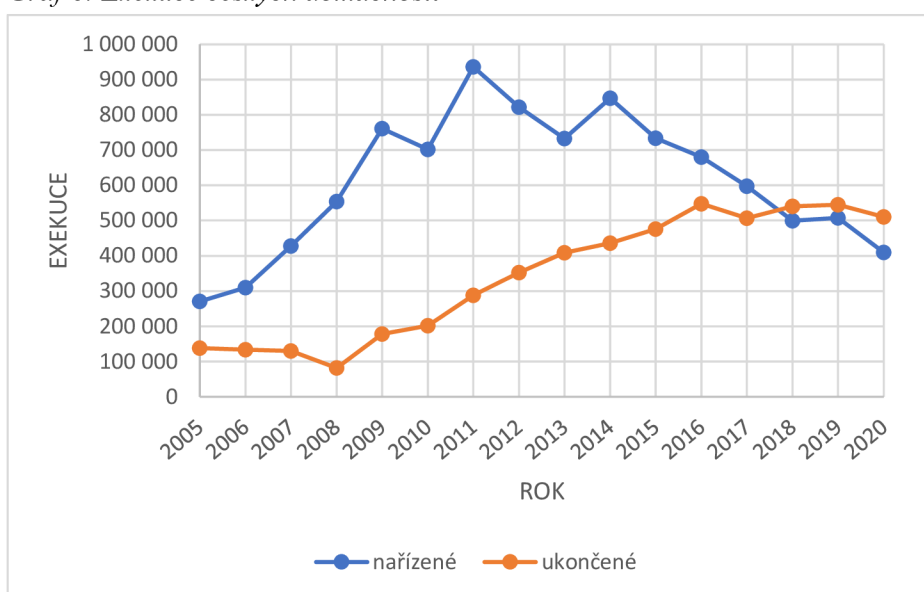
4.1.3 Hlavní způsoby vymožení

Poslední část praktické části práce zkoumá vývoj nařízených exekucí a zahájených osobních bankrotů v letech 2005–2020.

Exekuce

V případě, že domácnosti nejsou schopny či ochotny splácet svůj dluh, z pravidla bývá na člena nebo členy takové domácnosti uvalena exekuce. Tyto exekuce bývají uvaleny na žádosti věřitelů, tedy zpravidla bankovních a nebankovních institucí. Jak se exekuce ve sledovaném období vyvíjela je zobrazeno v grafu číslo 6.

Graf 6: Exekuce českých domácností

Zdroj: Exekutorská komora ČR, vlastní zpracování

Ačkoliv do roku 2009 počet nařízených exekucí rostl poměrně velkým tempem, a v roce 2007 byl dokonce zaznamenán nejvyšší meziroční přírůstek (38,24 %), rok 2010 přinesl pokles (Příloha 15). V roce 2011 se poté trend znovu otočil a nastal výrazný nárůst počtu nařízených exekucí. Ten mohl být způsoben například hospodářskou krizí, která zapříčinila nárůst počtu exekucí u jednotlivých dlužníků. Další příčinou nárůstu počtu nařízených exekucí mohla být skutečnost, že věřitelé začali častěji využívat soudních exekutorů namísto soudů samotných, jelikož takové vymáhání bylo efektivnější a rychlejší. V tomto roce byl zaznamenán meziroční přírůstek 33,4 %. Roky 2012–2013 opět přinesly pokles. Meziročně bylo nařízeno o zhruba 13 % méně exekucí než v roce předešlém, což mohlo být způsobeno novelou exekučního řádu, která zavádí možnost sloučit více exekucí do jedné. Významným faktorem bylo snížení částek

tzv. advokátního tarifu, kvůli kterému se věřitelé snažili zažalovat své dlužníky dříve, než tato změna nabude účinnosti. Od té doby byla naměřená hodnota téměř konstantní až do roku 2019, kdy počet nařízených exekucí opět mírně vzrostl. V posledním sledovaném roce (2020), byl počet nařízených exekucí nejnižší od roku 2008. V tomto roce jich bylo nařízeno pouze 409 598. Důvodem byla převážně vládní opatření, která v podstatné míře omezila provádění exekucí. Počet ukončených exekucí od roku 2008 do roku 2019 stoupal. V roce 2020 v době pandemie však klesl stejně jako počet nařízených exekucí, což i v tomto případě zapříčinilo převážně omezení provádění exekucí.

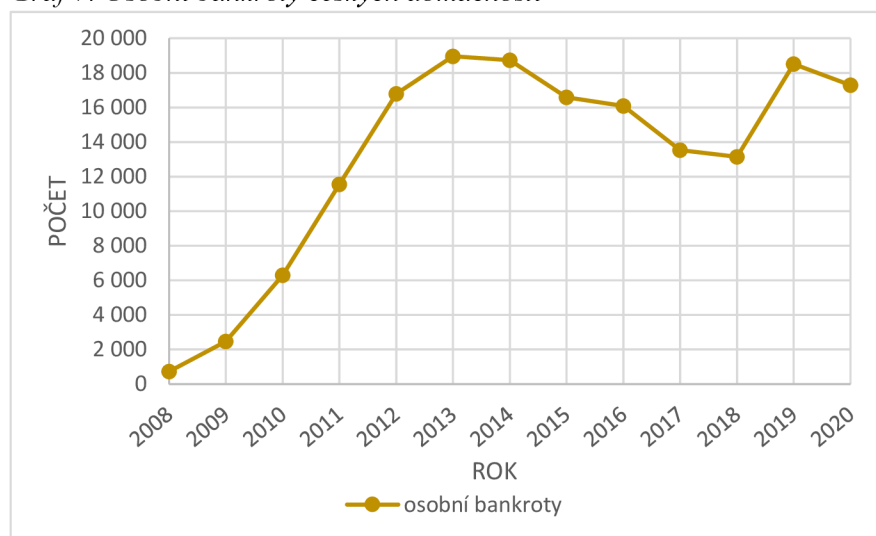
Prognóza následujících období

Z grafu číslo 6 je patrný kolísavý vývoj daného ukazatele. Z tohoto důvodu byl pro krátkodobou prognózu použit průměrný koeficient růstu za roky 2014 až 2020. Výsledek průměrného koeficientu růstu je $\bar{k}_{14-20} = 0,92$. V roce 2021 lze předpokládat, že bude zahájeno 376 830 exekucí a počet zahájených exekucí tak opět klesne.

Osobní bankroty

Pokud se domácnost nebo její člen vyskytne v tak tíživé finanční situaci, že není schopen splácet své dluhy, má možnost vyhlásit tzv. osobní bankrot (viz kapitola 3.2.4). Tuto možnost mají dlužníci od roku 2008, kdy vešel v platnost nový insolvenční zákon (zákon č. 182/2006 Sb.), který byl později novelizován v roce 2014 (zákonem č. 294/2013 Sb.) a v roce 2019 (zákonem č. 31/2019 Sb.).

Graf 7: Osobní bankroty českých domácností

Zdroj: CRIF – Czech Credit Bureau, vlastní zpracování

Do roku 2013 počet zahájených osobních bankrotů poměrně prudce stoupal (Graf 7). Nejvyšší meziroční nárůst nastal v roce 2009, který činil 237,76 % (Příloha 16). To mohlo být způsobeno například finanční krizí a také rozšířením nového insolvenčního zákona do povědomí lidí. V roce 2014, kdy vešla v platnost již zmíněná novela insolvenčního zákona, začal počet osobních bankrotů poprvé od platnosti institutu klesat. Nejvýraznější meziroční pokles však nastal až v roce 2017 a činil 15,83 %. V roce 2019 nastal značný zlom a počet osobních bankrotů opět vzrostl, a to až o 40,74 %. Nárůst mohl být způsoben účinností novely insolvenčního zákona (červen 2019). Nově bylo úpravou zákona umožněno dlužníkům oddlužit se již po třech letech, pokud splatí věřitelům alespoň 60 % z celkového dluhu. Tato úprava tak otevřela dveře k vyhlášení bankrotu vícero dlužníkům. V roce 2020 počet osobních bankrotů meziročně klesl o 6,64 %. Pokles byl pravděpodobně způsoben opatřeními během pandemie, které pomáhaly domácnostem zvládat finanční situaci v době krize a omezením funkčnosti soudů.

Prognóza následujících období

Z grafu číslo 7 je patrný kolísavý vývoj daného ukazatele. Z tohoto důvodu byl pro krátkodobou prognózu následujícího období použit průměrný koeficient růstu za roky 2018 až 2020. Výsledek průměrného koeficientu růstu je $\bar{k}_{19-20} = 1,146$. Lze předpokládat, že v roce 2021 bude zahájeno 19 809 oddlužení a počet osobních bankrotů, i přes pokles v roce 2020, vzroste.

5 Závěr a zhodnocení

V bakalářské práci bylo zkoumáno hodnocení celkové zadluženosti domácností v České republice pomocí analýzy časových řad. Analýza zadluženosti se nejprve věnovala celkové zadluženosti. Poté zkoumala zadluženost dle účelu využití úvěrů, dále dle poskytovatelů úvěrů, nakonec pak exekuce a osobní bankroty. Délka časových řad jednotlivých ukazatelů zadluženosti se lišila v závislosti na dostupnosti a srovnatelnosti dat získaných od státních institucí. Na základě těchto podmínek byly ukazatele zadluženosti hodnoceny za období let 2002 až 2020.

Celková zadluženost od roku 2006 každým rokem stoupá. Nejvyšší meziroční nárůst za celé sledované období (2006–2020) nastal v roce 2007, kdy tempo růstu mělo hodnotu 33,5 %. V průběhu let se však růst zpomalil a hodnoty meziročních nárůstů se do posledního sledovaného roku pohybovaly mezi 3,2–7,2 %. K nejnižšímu nárůstu zadluženosti došlo v letech 2010 a 2014, kdy se domácnosti potýkaly s následky hospodářské krize. Meziroční nárůst se v těchto letech pohyboval okolo 2,5 %. Mohlo by se zdát, že dalším krizovým rokem bude rok 2020 kvůli celosvětové pandemii. I přes to, že nastaly v dobách krizí výrazné propady ekonomiky, meziroční nárůst nezrychlil, jak by se mohlo předpokládat. V roce 2020 růst zadluženosti pokračoval obdobným tempem jako v předešlých letech, nikoliv však vlivem pandemie samotné, nýbrž přirozeně se zvyšující životní úrovní obyvatel. Nízkému zvyšování zadluženosti pomohly především podpory ze strany státu (kompenzace, uvolněné finanční podmínky nebo například daňová opatření). Dále také odklad splátek, tzv. moratorium, které kromě OSVČ a firem mohly využít právě i domácnosti, a odložit tak splácení v době, kdy jim to finanční situace neumožňovala. Tuto možnost měly domácnosti od 26. dubna do 31. října roku 2020. V roce 2020 domácnosti dlužily 1,96 bilionu Kč a dle predikovaných hodnot lze předpokládat, že celková zadluženost domácností dále poroste.

Domácnosti si ve sledovaných letech (2006–2020) půjčovaly nejvíce na bydlení. Tyto úvěry jsou považovány za rozumný způsob zadlužení (viz kapitola 3.2). Meziroční nárůst činil v průměru 9,38 %. Po výrazném meziročním přírůstku v roce 2007 (37,5 %) a následném zpomalení až na 4,14 % (následky finanční krize), začalo od roku 2015 tempo růstu opět zrychlovat (na necelých 8 %). To mohlo být způsobeno následkem nízkých úrokových sazeb u půjček na bydlení a postupného návratu k úvěrovému financování po krizi. Rok 2020 přinesl obavy ze zvyšujících se cen nemovitostí a úrokových sazeb půjček na bydlení v dalších letech

a tempo růstu po poklesu v roce 2019 mírně vzrostlo. V roce 2021 meziročně vzrostla zadluženost u úvěrů na bydlení o rekordních 69,7 %. I přes to, že predikce nadále předpokládá nárůst zadluženosti u tohoto typu úvěrů, nelze vzhledem ke zdražujícím se nemovitostem a nejisté budoucí finanční situaci domácností (předpokládaná finanční krize) s jistotou určit budoucí vývoj. Dalšími úvěry, kvůli kterým se domácnosti nejčastěji zadlužovaly vzhledem k celkové zadluženosti, jsou úvěry na spotřebu. Meziroční nárůst u úvěrů na spotřebu činil v průměru 3,58 %. Nejméně si domácnosti půjčovaly úvěry ostatní, ty tvoří například úvěry poskytované podnikatelům (OSVČ) a hodnota průměrného meziročního nárůstu dosahovala 6,27 %.

Skutečnost, že se domácnosti čím dál častěji obrací na bankovní instituce spíše než na ty nebankovní, lze hodnotit pozitivně, jelikož domácnosti raději využívají příznivější podmínky, výhodnější úvěry a lepší přístup ke klientům. Důvodem může být také nižší riziko dlouhodobého zadlužení (viz kapitola 3.2.3), které bývá důsledkem vysokých úroků a nevýhodných podmínek, se kterými se na rozdíl od nebankovních poskytovatelů úvěrů u běžných regulovaných bank nesetkáme. Domácnosti si v posledním sledovaném roce (2020) půjčily 1,86 bilionu Kč, což je o 114 miliard více, než v roce 2019. Jednalo se nejspíš o následek pandemie, který domácnostem způsobil značné omezení ve výkonu jejich zaměstnání či jeho úplnou ztrátu. Vzhledem k nízkým úrokům, podporám zaměstnanosti ze strany státu a odkladům splátek ze strany bank během pandemie, ale nedošlo k vyššímu nárůstu zadluženosti, i přes to, že by se dal předpokládat. Z prognózy daných ukazatelů vyplývá, že se domácnosti budou obracet na bankovní poskytovatele úvěrů stále častěji.

Počet zahájených exekucí každým rokem klesá. Příčinou tohoto poklesu mohla být například osvěta, kterou mezi domácnosti šířila Exekutorská komora. V práci byly zkoumány pouze zahájené exekuce, jelikož lépe reflektují zadluženost. Skončené exekuce sice ukazují, že se domácnostem daří stále častěji splatit své závazky vůči exekutorům, což je pozitivní fakt, ale délka jejich průběhu se často různí. Z predikce daného ukazatele lze usoudit, že počet zahájených exekucí bude i nadále klesat, což avizuje i Exekutorská komora. Naopak při analýze osobních bankrotů bylo zjištěno, že domácnosti začínají tuto možnost řešení svých nesplácených dluhů využívat častěji než v předešlých letech. Pro mnoho domácností, pokud splňují všechny podmínky pro oddlužení, toto řešení může být výhodné. Pokud totiž splní všechny zákonné požadavky, mělo by dojít do tří až pěti let k úplnému oddlužení. Jak již

vyplývalo z predikce, lze předpokládat, že zájem o osobní bankroty opět vzroste, čemuž může však nasvědčovat i finanční situace v České republice v letošním roce (2022).

Z odstavců výše vyplývá, že domácnosti i přes to, že se zadlužují (ať už rozumně nebo ne), začínají být zřejmě finančně gramotnější. Využívají stále častěji regulované banky pro získávání finančních prostředků, a to pravděpodobně kvůli vyšší míře jistoty, kterou banky nabízejí. Zároveň klesá počet zahájených exekucí, což lze také hodnotit kladně, jelikož se domácnosti nedostávají do takového prodlení, aby se přistoupilo k exekučnímu vymáhání. Na fakt, že stoupá počet vyhlášených osobních bankrotů lze také pohlížet pozitivně. Říká nám totiž, že si domácnosti (nebo její členové) v tíživé finanční situaci vybírají stále častěji možnost oddlužení, kterou si usnadní cestu ven z dluhů.

Z výsledků práce plynou následující doporučení autora. Pro domácnosti je klíčové, aby se zadlužovaly rozumně. Měly by si své výdaje pečlivě rozvrhnout a vytvořit finanční plán, který jim pomůže vyhodnotit, zda si mohou danou půjčku dovolit. Zároveň financovat cizími zdroji pouze promyšlené a smysluplné výdaje, které se jim vyplatí z dlouhodobého hlediska (bydlení, auto a další). Na ty krátkodobé, jako je dovolená nebo jiné zbytné výdaje, se potom snažit ušetřit. Důležitou roli hraje i finanční gramotnost domácností. Některé instituce na svých webových stránkách nabízejí důležité, ale často i pouze základní či zajímavé informace k dané problematice zadlužení, čímž se snaží domácnosti v tomto směru vzdělat. Pokud se domácnosti ocitnou v jakkoliv vážné finanční situaci, existují zde poradny, na které se mohou obrátit (sociální, právní, finanční a další).

6 Seznam použitých zdrojů

Knížní publikace:

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Roman SVOBODA. *Mikroekonomie: teorie a praxe*. 1 vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 283 s. ISBN 978-80-7380-453-4.

HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 7. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. 415 s. ISBN 80-869-4616-9.

HOŠKOVÁ, Pavla. *Statistika I*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2013. ISBN 978-80-213-2341-4

JANDA, Josef. *Jak žít šťastně na dluh*. 1. vyd.. Praha: Grada Publishing, 2013. 176 s. ISBN 978-80-247-4833-7.

KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, co Vás neměl kdo naučit*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6.

MÁLEK, Petr, OŠKRDALOVÁ Gabriela, VALOUCH Petr. *Osobní finance*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 203 s. ISBN 978-802-1081-789.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.

SEGER, Jan, HINDLS, Richard, 1995. *Statistické metody v tržním hospodářství*. 1. vyd. V Praze: VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1995. ISBN 80-7187-058-7.

SMRČKA, Luboš. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-199-4.

SVATOŠOVÁ, Libuše, KÁBA, Bohumil, 2020. *Statistické metody II*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2020. 105 s. ISBN 978-802-1736-9.

SYROVÝ, Petr, NOVOTNÝ, Martin. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. 172 s. ISBN 80-247-0478-1.

TEPLÝ, Petr. *Navigátor bezpečného úvěru*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2013. 198 s. ISBN 978-80-246-2287-3.

Seznam právních předpisů:

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje:

Český statistický úřad: *Domácnosti podle postavení osoby v čele* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: <https://1url.cz/nKqAi>

Český statistický úřad: *Struktura uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce - podle vzdělání, věku a délky nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/KK5h2>

Český statistický úřad: *Výkazy, sběr dat* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/vykazy/vykazy-sber-dat>

ČNB.cz: *Celkové zadlužení domácností* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: <https://1url.cz/NK9SJ>

ČNB.cz: *Zadluženost domácností – ostatní finanční instituce* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: <https://1url.cz/lK9SW>

ČNB.cz: *Zadluženost domácností – banky a družstevní záložny* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: <https://1url.cz/4KELK>

ČNB.cz: *Zpráva o finanční stabilitě 2020/2021* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/financni-stabilita/.galleries/zpravy_fs/fs_2020-2021/fs_2020-2021.pdf

ČNB.cz: *Zdroje dat* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/zdroje_dat.htm

Exekutorská komora České republiky: *Centrální evidence exekucí – O projektu* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: <https://www.ceecr.cz/>

Ministerstvo financí České republiky: *Zadlužení a předlužení* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/rodinne-finance/zadluzeni-a-predluzeni>

Ministerstvo financí České republiky: *Senát dal zelenou půlročnímu odkladu splátek* [online]. [cit. 2021-06-30]. Dostupné z: <https://1url.cz/tK9SB>

7 Seznam tabulek

Tabulka 1: Prognóza celkové zadluženosti	31
Tabulka 2: Prognóza celkové zadluženosti – úvěry na bydlení.....	33
Tabulka 3: Prognóza celkové zadluženosti – úvěry ostatní.....	34
Tabulka 4: Prognóza celkové zadluženosti – banky a družstevní záložny.....	38

8 Seznam grafů

Graf 1: Celková zadluženost českých domácností (v mil. Kč)	30
Graf 2: Úvěry dle účelu využití (v mil. Kč)	32
Graf 3: Zadluženost domácností u bankovních a nebankovních institucí (v mil Kč.)	36
Graf 4: Zadluženost domácností u bank a družstevních záložen (v mil. Kč).....	37
Graf 5: Zadluženost domácností u ostatních finančních institucí (v mil. Kč).....	38
Graf 6: Exekuce českých domácností.....	40
Graf 7: Osobní bankroty českých domácností.....	41

9 Seznam příloh

Příloha 1: Elementární charakteristiky – zadluženost českých domácností	52
Příloha 2: Výsledky indexu determinace – celková zadluženost českých domácností	52
Příloha 3: Výpočet MAPE – celková zadluženost českých domácností	53
Příloha 4: Elementární charakteristiky – úvěry na bydlení	53
Příloha 5: Výsledky indexu determinace – úvěry na bydlení	54
Příloha 6: Výpočet MAPE – úvěry na bydlení	54
Příloha 7: Elementární charakteristiky – úvěry na spotřebu.....	55
Příloha 8: Elementární charakteristiky – úvěry ostatní	55
Příloha 9: Výsledky indexu determinace – úvěry ostatní	56
Příloha 10: Výpočet MAPE – úvěry ostatní	56
Příloha 11: Elementární charakteristiky – banky a družstevní záložny.....	57
Příloha 12: Výsledky indexu determinace – banky a družstevní záložny	57
Příloha 13: Výpočet MAPE – banky a družstevní záložny	58
Příloha 14: Elementární charakteristiky – ostatní finanční instituce.....	58
Příloha 15: Elementární charakteristiky – nařízené exekuce.....	59
Příloha 16: Elementární charakteristiky – osobní bankroty	59

10 Přílohy

Příloha 1: Elementární charakteristiky – zadluženost českých domácností

Rok	Celková zadluženost (mil. Kč)	První absolutní diference	Tempo přírůstku (%)	Koeficient růstu
2006	655 436	–	–	1,000
2007	875 332	219 895	33,5495	1,335
2008	1 034 498	159 167	18,1836	1,182
2009	1 108 504	74 006	7,1538	1,072
2010	1 136 161	27 657	2,4950	1,025
2011	1 200 257	64 096	5,6414	1,056
2012	1 241 348	41 091	3,4235	1,034
2013	1 281 432	40 084	3,2291	1,032
2014	1 315 231	33 799	2,6376	1,026
2015	1 391 526	76 295	5,8009	1,058
2016	1 491 099	99 573	7,1557	1,072
2017	1 597 934	106 836	7,1649	1,072
2018	1 713 185	115 251	7,2125	1,072
2019	1 817 549	104 364	6,0918	1,061
2020	1 926 275	108 726	5,9820	1,060

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Příloha 2: Výsledky indexu determinace – celková zadluženost českých domácností

Equation	R Square
Linear	,962
Logarithmic	,882
Quadratic	,963
Power	,955
Exponential	,920

Zdroj: Vlastní výpočet v programu IBM SPSS Statistics 28

Příloha 3: Výpočet MAPE – celková zadluženost českých domácností

y_t	t	$\hat{y}_t$	$y_t - \hat{y}_t$	$(y_t - \hat{y}_t)/y_t$	absolutní hodnota $(y_t - \hat{y}_t)/y_t$
655 436	1	803 198,589	-147 762	-0,225441	0,225441
875 332	2	871 267,048	4 065	0,004643	0,004643
1 034 498	3	940 633,527	93 865	0,090734	0,090734
1 108 504	4	1 011 298,025	97 206	0,087691	0,087691
1 136 161	5	1 083 260,541	52 901	0,046561	0,046561
1 200 257	6	1 156 521,077	43 736	0,036439	0,036439
1 241 348	7	1 231 079,631	10 268	0,008272	0,008272
1 281 432	8	1 306 936,204	-25 504	-0,019903	0,019903
1 315 231	9	1 384 090,796	-68 860	-0,052356	0,052356
1 391 526	10	1 462 543,407	-71 018	-0,051036	0,051036
1 491 099	11	1 542 294,036	-51 195	-0,034334	0,034334
1 597 934	12	1 623 342,685	-25 408	-0,015901	0,015901
1 713 185	13	1 705 689,352	7 496	0,004375	0,004375
1 817 549	14	1 789 334,038	28 215	0,015523	0,015523
1 926 275	15	1 874 276,744	51 998	0,026994	0,026994
součet					0,657410
MAPE					4,382733

Zdroj: Vlastní výpočet v programu MS Excel

Příloha 4: Elementární charakteristiky – úvěry na bydlení

Rok	Úvěry na bydlení (mil. Kč)	První absolutní diference	Tempo přírůstku (%)	Koeficient růstu
2006	375 077	-	-	1,000
2007	515 882	140 805	37,5401	1,375
2008	619 938	104 056	20,1706	1,202
2009	691 698	71 759	11,5752	1,116
2010	738 386	46 689	6,7499	1,067
2011	788 063	49 677	6,7277	1,067
2012	831 541	43 478	5,5171	1,055
2013	870 036	38 496	4,6294	1,046
2014	906 113	36 077	4,1466	1,041
2015	977 995	71 882	7,9330	1,079
2016	1 059 589	81 594	8,3430	1,083
2017	1 153 145	93 555	8,8294	1,088
2018	1 250 349	97 204	8,4295	1,084
2019	1 332 435	82 087	6,5651	1,066
2020	1 438 551	106 116	7,9640	1,080

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Příloha 5: Výsledky indexu determinace – úvěry na bydlení

Equation	R Square
Linear	,979
Logarithmic	,870
Quadratic	,981
Exponential	,941

Zdroj: Vlastní výpočet v programu IBM SPSS Statistics 28

Příloha 6: Výpočet MAPE – úvěry na bydlení

y_t	t	$\hat{y}_t$	$y_t - \hat{y}_t$	$(y_t - \hat{y}_t)/y_t$	absolutní hodnota $(y_t - \hat{y}_t)/y_t$
375 077	1	461 873	-86 795	-0,231406	0,231406
515 882	2	517 039	-1 157	-0,002243	0,002243
619 938	3	574 026	45 912	0,074059	0,074059
691 698	4	632 833	58 865	0,085102	0,085102
738 386	5	693 460	44 926	0,060843	0,060843
788 063	6	755 908	32 155	0,040802	0,040802
831 541	7	820 176	11 365	0,013667	0,013667
870 036	8	886 264	-16 228	-0,018652	0,018652
906 113	9	954 172	-48 059	-0,053039	0,053039
977 995	10	1 023 901	-45 906	-0,046939	0,046939
1 059 589	11	1 095 450	-35 861	-0,033844	0,033844
1 153 145	12	1 168 819	-15 675	-0,013593	0,013593
1 250 349	13	1 244 009	6 340	0,005070	0,005070
1 332 435	14	1 321 019	11 417	0,008568	0,008568
1 438 551	15	1 399 849	38 702	0,026904	0,026904
součet					0,660598
MAPE					4,403985

Zdroj: Vlastní výpočet v programu MS Excel

Příloha 7: Elementární charakteristiky – úvěry na spotřebu

Rok	Úvěry na spotřebu (mil. Kč)	První absolutní diference	Tempo přírůstku (%)	Koeficient růstu
2006	210 368	–	–	1,0000
2007	267 205	56 837	27,0180	1,2702
2008	307 528	40 324	15,0910	1,1509
2009	297 315	-10 213	-3,3210	0,9668
2010	265 617	-31 699	-10,6616	0,8934
2011	267 764	2 147	0,8083	1,0081
2012	266 063	-1 700	-0,6350	0,9936
2013	264 126	-1 938	-0,7282	0,9927
2014	263 573	-553	-0,2094	0,9979
2015	262 928	-645	-0,2447	0,9976
2016	275 962	13 035	4,9574	1,0496
2017	284 859	8 896	3,2237	1,0322
2018	298 565	13 707	4,8118	1,0481
2019	315 246	16 681	5,5871	1,0559
2020	313 454	-1 793	-0,5686	0,9943

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Příloha 8: Elementární charakteristiky – úvěry ostatní

Rok	Úvěry ostatní (mil. Kč)	První absolutní diference	Tempo přírůstku (%)	Koeficient růstu
2006	69 991	–	–	1,000
2007	92 245	22 254	31,7952	1,318
2008	107 032	14 786	16,0294	1,160
2009	119 491	12 460	11,6409	1,116
2010	132 158	12 667	10,6009	1,106
2011	144 430	12 272	9,2859	1,093
2012	143 744	-687	-0,4756	0,995
2013	147 270	3 527	2,4533	1,025
2014	145 545	-1 725	-1,1711	0,988
2015	150 603	5 058	3,4749	1,035
2016	155 547	4 944	3,2831	1,033
2017	159 931	4 384	2,8185	1,028
2018	164 271	4 340	2,7135	1,027
2019	169 867	5 596	3,4066	1,034
2020	174 270	4 403	2,5921	1,026

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Příloha 9: Výsledky indexu determinace – úvěry ostatní

Equation	R Square
Linear	,871
Quadratic	,954
Exponential	,785

Zdroj: Vlastní výpočet v programu IBM SPSS Statistics 28

Příloha 10: Výpočet MAPE – úvěry ostatní

y_t	t	$\hat{y}_t$	$y_t - \hat{y}_t$	$(y_t - \hat{y}_t)/y_t$	absolutní hodnota $(y_t - \hat{y}_t)/y_t$
69 991	1	80 209,666	-10 218	-0,145993	0,145993
92 245	2	92 817,196	-572	-0,006200	0,006200
107 032	3	104 434,531	2 597	0,024265	0,024265
119 491	4	115 061,672	4 430	0,037070	0,037070
132 158	5	124 698,619	7 460	0,056445	0,056445
144 430	6	133 345,371	11 085	0,076750	0,076750
143 744	7	141 001,929	2 742	0,019073	0,019073
147 270	8	147 668,293	-398	-0,002705	0,002705
145 545	9	153 344,463	-7 799	-0,053586	0,053586
150 603	10	158 030,438	-7 428	-0,049319	0,049319
155 547	11	161 726,219	-6 179	-0,039724	0,039724
159 931	12	164 431,806	-4 500	-0,028140	0,028140
164 271	13	166 147,199	-1 876	-0,011421	0,011421
169 867	14	166 872,397	2 995	0,017630	0,017630
174 270	15	166 607,401	7 663	0,043971	0,043971
součet					0,511129
MAPE					3,407524

Zdroj: Vlastní výpočet v programu MS Excel

Příloha 11: Elementární charakteristiky – banky a družstevní záložny

Rok	Banky a družstevní záložny (mil. Kč)	První absolutní diference	Tempo přírůstku (%)	Koeficient růstu
2002	181 516	-	-	1,000
2003	237 528	56 012	30,8581	1,309
2004	315 217	77 689	32,7072	1,327
2005	417 799	102 582	32,5433	1,325
2006	540 638	122 839	29,4016	1,294
2007	726 272	185 634	34,3361	1,343
2008	880 221	153 948	21,1971	1,212
2009	983 304	103 083	11,7111	1,117
2010	1 057 079	73 775	7,5028	1,075
2011	1 118 066	60 987	5,7694	1,058
2012	1 163 319	45 253	4,0474	1,040
2013	1 206 290	42 972	3,6939	1,037
2014	1 238 057	31 767	2,6334	1,026
2015	1 331 869	93 811	7,5773	1,076
2016	1 428 370	96 502	7,2456	1,072
2017	1 535 142	106 772	7,4751	1,075
2018	1 650 668	115 527	7,5255	1,075
2019	1 750 692	100 024	6,0596	1,061
2020	1 865 075	114 383	6,5336	1,065

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Příloha 12: Výsledky indexu determinace – banky a družstevní záložny

Equation	R Square
Linear	,981
Quadratic	,986
Exponential	,863

Zdroj: Vlastní výpočet v programu IBM SPSS Statistics 28

Příloha 13: Výpočet MAPE – banky a družstevní záložny

y_t	t	$\hat{y}_t$	$y_t - \hat{y}_t$	$(y_t - \hat{y}_t)/y_t$	absolutní hodnota $(y_t - \hat{y}_t)/y_t$
181 516	1	151 407,568	30 108	0,165871	0,165871
237 528	2	263 532,381	-26 004	-0,109479	0,109479
315 217	3	373 156,716	-57 940	-0,183809	0,183809
417 799	4	480 280,573	-62 482	-0,149549	0,149549
540 638	5	584 903,952	-44 266	-0,081876	0,081876
726 272	6	687 026,854	39 246	0,054037	0,054037
880 221	7	786 649,278	93 572	0,106305	0,106305
983 304	8	883 771,224	99 533	0,101223	0,101223
1 057 079	9	978 392,692	78 687	0,074438	0,074438
1 118 066	10	1 070 513,683	47 553	0,042531	0,042531
1 163 319	11	1 160 134,195	3 185	0,002738	0,002738
1 206 290	12	1 247 254,230	-40 964	-0,033959	0,033959
1 238 057	13	1 331 873,787	-93 817	-0,075777	0,075777
1 331 869	14	1 413 992,867	-82 124	-0,061661	0,061661
1 428 370	15	1 493 611,468	-65 241	-0,045675	0,045675
1 535 142	16	1 570 729,592	-35 588	-0,023182	0,023182
1 650 668	17	1 645 347,238	5 321	0,003224	0,003224
1 750 692	18	1 717 464,406	33 228	0,018980	0,018980
1 865 075	19	1 787 081,097	77 994	0,041818	0,041818
součet					0,680219
MAPE					3,580102

Zdroj: Vlastní výpočet v programu MS Excel

Příloha 14: Elementární charakteristiky – ostatní finanční instituce

Rok	Ostatní finanční instituce (mil. Kč)	První absolutní diference	Tempo přírůstku (%)	Koeficient růstu
2006	114 798	-	-	1,000
2007	149 059	34 261	29,8450	1,298
2008	154 277	5 218	3,5006	1,035
2009	125 200	-29 077	-18,8475	0,812
2010	79 071	-46 129	-36,8440	0,632
2011	82 191	3 120	3,9454	1,039
2012	78 029	-4 162	-5,0639	0,949
2013	75 140	-2 889	-3,7018	0,963
2014	77 174	2 033	2,7060	1,027
2015	59 657	-17 516	-22,6974	0,773
2016	62 729	3 071	5,1486	1,051
2017	62 793	64	0,1019	1,001
2018	62 517	-276	-0,4395	0,996
2019	66 856	4 340	6,9418	1,069
2020	61 200	-5 657	-8,4610	0,915

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Příloha 15: Elementární charakteristiky – nařízené exekuce

Rok	Nařízené exekuce	První absolutní diference	Tempo přírůstku (%)	Koeficient růstu
2005	270 480	-	-	1,000
2006	309 457	38 977	14,4103	1,144
2007	427 800	118 343	38,2421	1,382
2008	554 128	126 328	29,5297	1,295
2009	760 923	206 795	37,3190	1,373
2010	701 900	-59 023	-7,7568	0,922
2011	936 219	234 319	33,3835	1,334
2012	821 919	-114 300	-12,2087	0,878
2013	733 058	-88 861	-10,8114	0,892
2014	847 424	114 366	15,6012	1,156
2015	733 807	-113 617	-13,4073	0,866
2016	680 543	-53 264	-7,2586	0,927
2017	597 412	-83 131	-12,2154	0,878
2018	499 512	-97 900	-16,3874	0,836
2019	507 764	8 252	1,6520	1,017
2020	409 598	-98 166	-19,3330	0,807

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Příloha 16: Elementární charakteristiky – osobní bankroty

Rok	Osobní bankroty	První absolutní diference	Tempo přírůstku (%)	Koeficient růstu
2008	731	-	-	1,000
2009	2 469	1 738	237,7565	3,378
2010	6 294	3 825	154,9210	2,549
2011	11 551	5 257	83,5240	1,835
2012	16 794	5 243	45,3900	1,454
2013	18 962	2 168	12,9094	1,129
2014	18 740	-222	-1,1708	0,988
2015	16 586	-2 154	-11,4941	0,885
2016	16 082	-504	-3,0387	0,970
2017	13 536	-2 546	-15,8314	0,842
2018	13 155	-381	-2,8147	0,972
2019	18 514	5 359	40,7374	1,407
2020	17 285	-1 229	-6,6382	0,934

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování